Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Советининг ва Министрлар Советининг органи

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

№ 293 (20. 261) • 1988 йил 23 декабрь, жума • Баҳоси 3 тийин.

БУГУНГИ СОНДА:

• Номзодлар кўрсатилмоқда 1-бет
• Ютуқларни мустаҳкамлайлик 2-бет
• Фарзандлар камолотини ўйлаб 3-бет
• Арманистонда жамоатчилик мухбирлик пости 4-бет

КУЧ-ҚУДРАТИМИЗ МАНБАИ

ОКТЯБРЬ ТУҲФАСИ, СОВЕТ ДАВЛАТИ МУСТАҲКАМЛИГИНИНГ АСОСИЙ ТАЯНЧЛАРИДАН БИРИ — СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИНИ АВАЙЛАБ-АСРАЙЛИК

В. И. Ленин бошчилигида партия ва халқимиз кўрсатган энг буюк интернационал жасорат — Улуғ Октябрь социалистик революцияси фақат социал зулмнигина эмас, балки миллий зулмнинг ҳам занжирларини парчалаб ташлади. Айни Ленин барпо этган Совет социалистик давлати ўзида тенг ҳуқуқли халқлар кўп миллатли оиласининг революцион хоҳиш-иродаси ва муддаоларини мужассамлантирди. Кўпмиллатли мамлакатимиз халқлари тарихий тақдирининг муштараклиги — интернационал социалистик қардошликнинг негизидир.

Ҳозирги қайта қуришнинг, жамиятимизни революцион янгилашнинг қудратли таянчи — қардош совет республикаларининг ноёб Иттифоқи мамлакатимиз халқлари кўп авлодлари куч-ғайратларининг мужассамидир. СССР барча миллат ва элатлар меҳнаткашларининг интернационал бирлиги, миллатларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи, миллий маданиятларни қайта тиклаш ва ривожлантириш, ўтмишдаги қолоқ миллий регионлар тараққиётини жадаллаштириш, миллатлараро адоватни бартараф этиш каби олижаноб, адолатли, инсонпарвар мақсадларни ўз байроғига ёзиб қўйган. Шу мақсадлар амалга ошганлиги туфайли мамлакатимиз халқлари бирлигининг моддий негизи — яхлит халқ хўжалик комплекси вужудга келди. Барча республикалар ва автономияларнинг иқтисодий, маданий, кадрлар потенциали беқиёс кўпайди. Муштарак ютуқлари билан фахрланишга ҳақли ва социализм ғалабаларини ҳар қандай ҳамлалардан ҳимоя қилишга шай турган янги тарихий бирлик — совет халқи реаллик бўлиб қолди. КПССнинг янги таҳрирдаги Программасида қайд этилганидек, босиб ўтилган йўл якунлари ўтмишдан қолган миллий масала Совет Иттифоқида муваффақиятли ҳал қилинганидан яққол далолат беради. Мамлакатимиздаги миллий муносабатларга миллатлар ва элатларнинг янада равнақ топиши хос бўлганидек, уларнинг ихтиёрийлилик, тенглик, қардошларча ҳамкорлик асосида бир-бири билан муттасил яқинлашиб бораётгани ҳам хосдир.

Ҳозир мамлакатимизда ўз меҳнати самараларини, табиий бойликларини, ибратли тажрибасини, омилкор мутахассисларини ўзаро баҳам кўрмаётган, барча қардош республикаларда яратилаётган моддий неъматлардан, маънавий бойликлардан фойдаланмаётган биронта иттифоқчи республика йўқ. Мамлакат тараққиёти партиямиз раҳбарлигида ҳар бир миллат ва элат фаровонлигини уларни янада яқинлаштириш манфаатларини кўзлаб амалга оширилиб келди, ҳозир ҳам шундай, бундан буён ҳам шундай бўлаверади.

КПСС ва Совет давлатининг иқтисодий ва социал сиёсати Октябрь ғалабасидан кейинги дастлабки йилларданоқ Россиянинг собиқ миллий чекка ўлкаларини мамлакат марказий районларидаги тараққиёт даражасига мумкин қадар тезроқ етказиб олишга қаратилди. Натижада социалистик қурилиш давомида собиқ миллий чекка ўлкаларни, жумладан, Ўзбекистоннинг ҳам иқтисодий, социал ва маданий жиҳатдан жадал тараққий этиши таъминланди. В. И. Ленин миллий чекка ўлкаларнинг амалдаги қолоқлигини тугатиш ва уларни ривожлантириш учун зарур ёрдам беришни, бу жабҳада зўр куч-ғайрат сарфлаш, ҳатто қурбонлар беришга тайёр бўлиб туришни Россия пролетариатининг олий интернационал бурчи, деб васият қилган эди. Бу бурчни рус ишчилар синфи, рус халқи шараф билан бажардилар. «Мамлакатимиз халқлари бугунги кунда ленинча миллий сиёсатнинг буюк ютуқларини таъкидлар эканлар, — деб алоҳида кўрсатиб ўтди М. С. Горбачев Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги тўғрисидаги докладида, — улуғ рус халқининг беғаразлиги, чинакам интернационализми, ҳур ва тенг ҳуқуқли республикаларнинг социалистик иттифоқини яратишга, ривожлантириш ҳамда мустаҳкамлашга, Советлар мамлакатидаги барча халқларнинг иқтисодий, социал ва маданий тараққиётига қўшган бебаҳо ҳиссаси учун чуқур ҳурмат ва миннатдорчилик изҳор этмоқдалар».

Иттифоқдош республикалараро иқтисодий алоқаларнинг муттасил ривожланиб бориши ва уларнинг ўзаро ёрдамидан иборат турмуш тарзимизнинг ўзи вужудга келтирган қонуний жараён қайта қуриш даврида янада янги мазмун ва хилма-хил формалар касб этмоқда. Чунончи, республикамиз вакиллари Ноқоратупроқ ерларни ўзлаштиришда, Тюменда йўллар қуриб, бу ердаги нефтни қазиб чиқаришда, мамлакатдаги бошқа улкан объектлар қурилишларида қатнашиб, мамлакатимиз социал-иқтисодий тараққиётига ҳисса қўшмоқдалар. Ёки Тошкент электротехника ва кабель заводлари мамлакатдаги 100 та корхона билан яқиндан ҳамкорликда ишлайди. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасига бошқа иттифоқдош республикаларнинг 400 га яқин корхонаси деталлар етказиб беради ва ҳоказо. Ўзбекистонда пахтачиликни равнақ топтиришга Иттифоқимиздаги кўпгина саноат марказларининг машинасозлари, химиклари, жумладан Волгоград, Харьков, Челябинск, Владимир тракторсозлари, мусобақадош Тожикистон, Озарбайжон, Туркманистон пахтакорлари катта ҳисса қўшиб келмоқдалар.

СССР халқларининг чинакам ленинча дўстлиги, уларнинг қон-қонига сингиб кетган интернационалистик идеология ва бу қадриятларнинг синовбардошлиги Арманистон халқи бошига тушган кулфат — зилзила муносабати билан оёққа қалққан кўпмиллатли бутун совет халқининг дўстпарварлиги, инсоний ҳис-туйғулари, одамижонлигида тағин ҳам ёрқин намоён бўлди. Бутун мамлакат жабрдийда арманларга ҳаётий зарур нарсаларни етказиб бермоқда. Меҳнат коллективлари гражданлардан махсус счётларга тушган миллион-миллион сўмлаб, ёрдам пуллари юборилмоқда. Врач ва ҳамширалар ўз ёрдамларига маҳтал жойларга дарҳол етиб бордилар. Бинокорлар зарур техника, қурилиш материаллари билан вайрон бўлган ерларга етиб келдилар ва ишга киришиб кетдилар.

Зилзила оқибатларини тезроқ бартараф этишдек масъулиятли ва мураккаб ишларга Арманистонда ишлаб турган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссияси раҳбарлик қилмоқда.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси зилзила натижасида зарар кўрган Арманистон ССР аҳолисига кенг кўламда ёрдам бериш тўғрисида СССР ҳукуматининг таклифларини маъқуллади. КПСС Марказий Комитети Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг бюджетидан ана шу эҳтиёжларга 50 миллион сўм ажратди. Бунда гап вилида ажратилган маблағнинг ҳажми, моддий зарарни тўла қоплаш тўғрисида эмас, одамлар ана шу икки хабарнинг сермазмун замирида тузумимизнинг инсонпарварлигини, социал адолат амалда намоён бўлаётганини, одамлар қаерда яшамасин, қайси миллатга мансуб бўлмасин, уларнинг ўзаро мадади ва меҳрибонлигини, ниҳоят партиянинг ўз халқи билан бир жон, бир тан эканлигини тушунмоқдалар. Бундай ҳамдардлик ва ҳамкорлик, қардошнинг қайғусини ўзингники деб билиш, қўлингдан келган ҳам моддий, ҳам маънавий ёрдамни аямаслик 1966 йилги Тошкент зилзиласида ҳам намоён бўлган эди.

Кўпмиллатли мамлакатимиз тарихида тўлиб-тошиб ўтган бундай ибратли мисоллардан келиб чиқадиган мантиқий хулоса шуки, СССР халқларининг дўстлиги ва ҳамкорлиги биз учун муқаддас иш. Шундай бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Революциямиз 70 йиллиги тантаналарида таъкидланганидек, бу ленинизм руҳига, Улуғ Октябрь анъаналарига, Ватанимизда яшаётган барча миллат ва элатларнинг туб манфаатларига мувофиқдир.

КПСС Марказий Комитетининг партия XXVII съездига Сиёсий докладида кўрсатиб ўтилганидек, эришган ютуқларимиз миллий жараёнларда проблемалар йўқ, деган тасаввур туғдирмаслиги лозим. Ҳар қандай ривожланишга ҳам зиддиятлар хос бўлади, улар мазкур соҳада ҳам мавжуддир. Ҳали миллий биқиқликка, маҳаллийчиликка интилиш, бошқалар қарамоғида яшаш кайфияти барҳам топмаган ва вақти-вақти билан булар аянчли тарзда ўзини кўрсатиб қўймоқда.

XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг «Миллатлараро муносабатлар тўғрисида»ги резолюциясида кўпмиллатли Советлар давлати вужудга келган дастлабки босқичга хос динамизм миллий сиёсатнинг ленинча принципларидан четга чиқилиши, шахсга сиғиниш даврида қонунчиликни бузиш ҳоллари, турғунлик идеологияси ва психологияси оқибатида бирмунча бой берилиб, путурдан кетиб қолганлиги рўй-рост айтилди. Миллий масалани ҳал этишда эришилган натижалар абсолютлаштирилди, миллий муносабатларнинг муаммосизлиги тўғрисидаги тасаввурлар қарор топди. 1986 йил декабрида Олмаотада бўлиб ўтган воқеалар, Тоғли Қорабоғ теварагида, Арманистон ва Озарбайжонда вужудга келган вазият, Сумгаитдаги фожиа, Болтиқ бўйидаги, бошқа баъзи регионлардаги мураккаб жараёнлар турғунлик йиллари қусурлари миллатлараро муносабатларнинг ҳолатига ҳам таъсир қилганлигини кўрсатди.

Партиямиз XXVII съездининг миллий жараёнларда доимо юзага келиб турадиган жиҳатлар ва қирраларни кўра билиш, ҳаёт ўртага қўяётган саволларга ўз вақтида тўғри жавоб бериш кераклиги тўғрисидаги кўрсатмасига биноан қайта қуриш, демократиялаш, уни ривожлантиришнинг янги босқичи мамлакат ҳаётига олиб кираётган янгиликларни ҳисобга олиб, СССРда миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш тўғрисидаги масалани КПСС Марказий Комитетининг 1989 йил ўрталарида бўладиган Пленуми муҳокамасига қўйишга қарор қилди. Мақсад — ўтмишдан сабоқ олиб, миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришга доир барча ишларни янги даражага кўтаришдан, ҳозирги босқичда ленинча миллий сиёсатни амалга ошириш юзасидан самарали чора-тадбирларни ишлаб чиқишдан иборат. Энг муҳими, дейилади Марказий Комитетнинг бўлажак Пленумига тайёргарлик тўғрисида қабул қилинган қарорида, социалистик интернационализм, мустақиллик ва масъулият, ўзаро ёрдам ва қардошлик принциплари асосида мамлакатимиз барча миллат ва элатлари манфаатларининг чинакам уйғунлигига эришиш, кўпмиллатли Иттифоқ давлатимизни мустаҳкамлаш ва янада ривожлантиришни таъминлаш зарур. Бўлажак Пленумга тайёргарлик республикамиздаги барча партия комитетлари ва ташкилотларининг, ҳар бир коммунистнинг ғоят муҳим ишидир. КПССнинг XIX Бутуниттифоқ конференциясининг сиёсий йўл-йўриқлари шу ишга асос қилиб олиниши керак. Хусусан, социал соҳада, миллий маданиятни, тилни ривожлантиришда зўр ғайрат билан ҳаракат қилиш, вазиятни чигаллаштирувчи ўткир масалаларни бартараф этиш керак. Етилган муаммоларни ўртага қўйиш ва ҳал этишда ташаббусни қўлдан бой бермаслик лозим. Бинобарин, ижтимоий онгда содир бўлаётган жараёнлардан партия ташкилотларининг амалий ишлари орқада қолаётганлигига барҳам бериш, социализмни янгилашдек умумхалқ ишида чинакам авангардлик позицияларини эгаллаш муҳимдир. Меҳнат коллективларига (республикамизда улар ҳамма ерда кўпмиллатлидир) дадилроқ бориш, одамлар билан рўй-рост гаплашиш, муштарак интернационал ғалабаларимизни обрўсизлантиришга уринадиган, ҳали сиёсий жиҳатдан ғўр, маънавий қадриятларимиз аҳамиятини чуқур тушунмайдиган бир қисм ёшларни йўлдан оздириш пайида бўлаётган, жамиятимизни революцион янгилаш йўлида дуч келинаётган айрим қийинчиликлардан ўз ғаразли мақсадларида фойдаланиб қолишга уринаётган қайта қуриш муҳолифларини фош этишда уларга суяниш, партия йўлини қаттиқ туриб ҳимоя қилиш зарур.

Мактабларда, олий ўқув юртларида ёш авлодга фан асосларидан чуқур билим бериш билан бирга, уларни совет халқлари ленинча дўстлиги, интернационализм, миллатлараро ҳамкорлик ва бир-бирини ҳурматлаш, меҳр-оқибатли бўлиш руҳида тарбиялашга ғоят жиддий аҳамият бериш партия, комсомол ташкилотларининг муҳим ғоявий-сиёсий вазифасидир.

Аҳоли барча қатламларини, айниқса ёшларни ватанпарварлик ва интернационализм, маънавий қадриятларимизни ҳурматлаш руҳида тарбиялашни такомиллаштириш, кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашда ленинча принципларга оғишмай амал қилиш, миллий биқиқликка, маҳаллийчиликка интилиш кўринишларининг дарҳол олдини олиш партия ташкилотларининг жонажон бурчидир. Ягона халқ хўжалиги комплексини ривожлантиришда республикамиз қўшаётган ҳисса унинг мавжуд иқтисодий ва маънавий потенциалига мувофиқ бўлишини таъминлаш, республикаларнинг ишлаб чиқариш кооперациясини, ҳамкорлиги ва ўзаро ёрдамини ривожлантириш партия ташкилотларининг, Советларнинг доимо диққат-марказида бўлиши керак. Ана шунда СССР халқлари ленинча дўстлиги ва интернационал бирдамлигининг моддий негизи мудом мустаҳкамланаверади.

ДЕПУТАТ ИБРАТИ

Олтинкўл районидаги «Коммунизм» колхози илғор сут соғувчиси Донохон Рашидова янги йилга муносиб совға тайёрлади. У боқимидаги 14 соғин сигирнинг ҳар биридан 3000 килограммдан сут соғиб олиб, йиллик планни муддатидан илгари бажарди. Шуниси диққатга сазоворки, у тайёрлаган маҳсулотнинг асосий қисми юқори сортларга қабул қилинди.

Илғор сигир соғувчи айни кунларда социалистик мажбурият ҳисобига маҳсулот топширмоқда. Унинг нияти йил охиригача ҳар бир сигирдан соғиб олинадиган сутни уч минг 200 килограммга етказиш.

Д. Рашидова район Советининг депутати сифатида сайловчиларнинг наказларини вақтида бажармоқда. Унинг жонкуярлиги туфайли хўжаликда чойхона, 43-мактабнинг 50 ўқувчига мўлжалланган қўшимча биноси қуриб битказилди.

Суратда: район Советининг депутати Донохон Рашидова.

Р. Ашуров фотоси (ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитетида кенгаш

21 декабрь куни КПСС Марказий Комитетида иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари идеология иши масалалари билан шуғулланувчи секретарларининг, Ташкилий-партиявий ва кадрлар иши бўлимлари мудирларининг, оммавий ахборот воситалари раҳбарларининг кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда СССР халқ депутатлари сайловига тайёргарлик муносабати билан партия ташкилотларининг ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий иши масалалари муҳокама қилинди.

Кенгашни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. А. Медведев очди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари Г. П. Разумовский кенгашда доклад қилди. Сайловда миллион-миллион кишиларни фаол сиёсий жараёнга жалб қилиш учун очилган имконниятни тўлатўкис рўёбга чиқариш лозимлиги таъкидланди. КПСС Марказий Комитети 1988 йил ноябрь Пленумининг қарорлари бажарилишини, «СССР Халқ депутатларининг сайлови тўғрисида»ги СССР Қонунига оғишмай риоя этилишини таъминлаш, сайловнинг мусобақалашув механизмидан ҳар томонлама фойдаланиш, сайловчиларнинг ҳақиқатан ҳам ўз хоҳиш-иродасини изҳор этиши учун ҳамма шароитни яратиб бериш муҳимдир.

Янги вазифаларга мос келадиган депутатлар корпусини шакллантириш-сайлов кампаниясининг туб масаласидир. Депутатликка номзодларни кўрсатишда инсоннинг ижтимоий-сиёсий тажрибаси, социализм принципларига содиқлиги, давлат фаолиятига мойиллиги, жамиятимизни революцион янгилаш зарурлигига чуқур эътиқоди ва бунга фаол кўмаклашишга тайёрлиги эътиборга олиниши керак. Қайта қуришнинг ҳар бир янги куни жамиятнинг барча қатламларида-ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, зиёлилар орасида, коммунистлар ва партиясизлар, ёшлар ва аёллар орасида мана шундай кишиларни юзага чиқармоқда.

Докладда янги шароитдаги партиявий-сиёсий ишнинг форма ҳамда методлари, айниқса, батафсил ёритиб берилди. Сайловга тайёргарлик кўриш миллион-миллион партиялилар учун омма орасида фаол ишлаш, ишонтириш, мулоқот усулларини эгаллаш мактаби бўлиб қолиши лозим. Сайловни бир неча номзоддан иборат қилиб ўтказиш тажрибасининг кўрсатишича, партия ташкилотлари сайловнинг демократик воситаларидан фаол фойдаланган, ишни очиқ-ойдин ва ошкора олиб борган тақдирда улар одамларнинг қўллаб-қувватлашида, етилган муаммоларни таҳлил қилиш ва ҳал этишда ютиб чиқадилар. Сайлов жараёнини расмий тус олдириш, ҳамма тадбирларни олдиндан белгилаб қўйиш йўлидаги уринишлар эса, аксинча, тобора кўпроқ янглишишларга олиб боради. Агитация-пропаганда ишининг эскирган сийқа усулларидан қатъият билан воз кечиш, уни социал-хўжалик қурилишининг аниқ-равшан муаммолари билан, аҳоли ўртага қўяётган долзарб масалаларни ҳал этиш билан чамбарчас боғлаб олиб бориш лозим.

Докладни муҳокама қилишда КПСС Кемерово область комитетининг секретари Л. Л. Савицкая, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари У. Ж. Жонибеков, КПСС Москва область комитетининг иккинчи секретари В. М. Борисенков, Украина, Молдавия ва Ўзбекистон Компартиялари Марказий Комитетлари Ташкилий-партиявий ва кадрлар иши бўлимларининг мудирлари А. И. Корниенко, В. А. Казюлин ва П. В. Догонкин, КПСС Татаристон область комитети Ташкилий-партиявий ва кадрлар иши бўлимининг мудири А. П. Долганов, СССР Халқ депутатлари сайловини ўтказувчи марказий сайлов комиссиясининг раиси В. П. Орлов қатнашдилар.

Кенгаш пировардида В. А. Медведев сўзга чиқди. Бу галги сайлов кампанияси бизнинг ижтимоий-сиёсий турмушимизда мутлақо янги ҳодисадир, деб таъкидлади у. Сайлов янги принциплар асосида ўтказилаётганлиги учунгина эмас, мамлакатдаги сиёсий ва мафкуравий вазият тубдан ўзгарганлиги учун ҳам шундай дейиш мумкин. Жамиятимиз бундан икки-уч йил аввалгидек жамият эмас — одамларнинг ижтимоий активлиги мислсиз юксалганлиги, ижтимоий фикрни изҳор этишдаги рўй-ростлик, ошкоралик, тараққиётимизнинг долзарб масалаларини муҳокама қилишдаги зўр манфаатдорлик ва фаоллик яққол кўриниб турибди. Мана шуларнинг ҳаммаси-замонамизнинг ўзига хос белгиларидир. Бўлғуси ишнинг муваффақиятини партия ташкилотлари мафкуравий фаолиятининг мазмуни, теранлиги, фаоллиги кўп жиҳатдан белгилаб беради, бу иш принципиал янги негизда ўтказилиши керак, деб таъкидлади Марказий Комитет секретари. Бу иш қандайдир шиорларни, вазифаларни, даъватларни шунчаки тушунтириб беришдан, у ёки бу номзодларни тарғиб қилишдан иборат эмас, балки у том маънодаги идеология ишидир, бу иш чуқур ва жиддий амалий далил-исботларни, ишонтиришни, қизғин ва баъзан ўткир мунозараларни, фикрларнинг таққослачишини талаб қилади. Бу борада идеология соҳасидаги бор имкониятларимизнинг ҳаммаси, энг яхши пропагандист кучларимиз сафарбар қилиниши лозим. Партия ташкилотлари доимо ҳаёт билан ҳамнафас бўлишлари, ижтимоий фикрнинг ўзгаришини зудлик билан эътиборга ола билишлари ва, шунга қараб иш тутишлари, ҳеч қачон ташаббусни қўлдан бермасликлари зарур. Омманинг кайфияти ва психологиясини, одамларнинг бемалол суҳбатлашувига, атрофлича таҳлилга, қайта қуришнинг мураккаб жараёнларини билимдонлик билан тушунтириб беришга сезгирлигини ҳисобга олиш керак.

Идеология ишининг бош мақсади, деб уқтирди В. А. Медведев, партиянинг ички ва ташқи сиёсатини, қайта қуриш ғояларини тушунишни чуқурлаштиришдан ва меҳнаткашлар, бутун аҳоли турли табақаларининг қўллаб-қувватлашини кучайтиришдан иборат. Хотиржамликка ва бефамликка берилиш учун ҳеч қандай асос йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Қайта қуриш олға силжимоқда, бироқ айни вақтда тобора янги-янги муаммолар, зиддиятлар, қийинчиликларни аниқлаб бермоқда. Қайта қуриш тушунчаси доимо чуқурлаштирилиши ва вужудга келаётган вазифалар сабот билан амалий равишда ҳал қилиниши керак.

Қайта қуриш йўлидан муттасил ҳаракат қилиш, демократияни чуқурлаштириш, социализм афзалликларини намоён этиш — XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг қарорларида белгилаб берилган аниқ партиявий позициямиздир.

В. А. Медведев кенгашда сўзга чиққан кўпчилик нотиқларнинг сайловолди даврида идеология ишининг воситалари ва усулларини танлаб олишда кўпроқ эркинлик бериш, юқоридан ҳамма учун айни бир хил тавсияларни мажбур қилмаслик ҳақидаги фикрини қўллаб-қувватлади. Аммо шу билан бирга, аввалги сайловларнинг фойдали тажрибаси ҳам ҳисобга олиниши лозим.

Оммавий ахборот воситаларининг, айниқса шаҳар ва район газеталари, маҳаллий радиоэшиттириш, телевиденне редакцияларининг ролини кучайтириш муҳимдир. Депутатликка номзодларнинг чиқишларини, телемунозараларни, меҳнаткашларнинг саволларига жавоблар қайтаришни, шу жумладан номзодлар ва уларнинг программаларини билан жамоатчиликни батафсил таништириш учун «бевосита эфир»да ўтказиладиган савол-жавобларни ташкил этиш усулидан кенг фойдаланиш керак.

Сайловга тайёргарлик қайта қуриш ва янгиланиш учун курашда жамиятнинг бутун кучини жипслаштиришга кўмаклашмоғи лозим. Таъбир жоиз бўлса, бу биз қадам қўяётган масъулиятли сиёсий кампаниянинг бошланғич ва пировард нуқталаридир, деб таъкидлади КПСС Марказий Комитетининг секретари.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитетининг раиси Б. К. Пуго, КПСС Марказий Комитетининг бўлим мудирлари А. С. Капто, А. С. Павлов, В. И. Шимко, КПСС Марказий Комитетининг ишлар мудири Н. Е. Кручина қатнашдилар.

(ТАСС).

ЮКСАК ИШОНЧ

Ўзбекистонда партия мажлислари давом этяпти. Коммунистлар Совет Иттифоқи Коммунистик партиясидан СССР халқ депутатлигига номзодларни кўрсатиш тўғрисида таклифлар киритмоқдалар. ЎзТАГ мухбирлари хабар қиладилар:

ЁШЛАРГА ЭЪТИБОР

● **«Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси партия активларининг бўлиб ўтган мажлисида бирлашма партия комитетининг секретари А. А. Абдураҳмонов СССР халқ депутатлигига номзодликка тавсия этилди.** Сўзга чиққан кишилар КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси делегатининг ёшларни тарбиялашдаги ишига юксак баҳо беришди.

Бирлашмадаги ўнлаб ёш инженерлар ишлаб чиқариш фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан аниқ мақсадга йўналтирилган комплекс программани рўёбга чиқаришда, ёшларнинг ижодий активлигини кучайтириш ва уларни коммунистик руҳда тарбиялашда фаол қатнашмоқдалар. А. А. Абдураҳмонов эса ана шу программани тузиш ташаббускорларидан бири бўлган эди. У бошчилик қилаётган партия комитети техник кадрларни, партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари раҳбарларини тайёрлашни ташкил этишда катта иш олиб бормоқда. Буларнинг ҳаммаси бирлашма ишининг самарадорлигига катта таъсир кўрсатмоқда, бу ерда ижодий муҳитни вужудга келтиришга кўмаклашмоқда.

Мажлис Алишер Абдуманнонович Абдураҳмоновни «Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси партия ташкилотидан СССР халқ депутатлигига номзодликка тавсия этиш ва Киров район партия комитетидан бу таклифни қўллаб-қувватлашни сўраш ҳақида қарор қабул қилди.

ТАШАББУСКОР ВА ТАЛАБЧАН

● **У СССР халқ депутатлигига муносиб — 8 Март номли тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси коммунистлари бу ерда бўлиб ўтган очиқ партия мажлисида иккинчи тикувчилик цехи бошлиғи Л. П. Кочнева ҳақида шундай фикр билдирдилар.**

Кейинги пайтда цех озода ва ёруғ бўлиб қолди. Эски бинони Лариса Павловнанинг ташаббуси билан ишлаб чиқаришни тўхтатмаган ҳолда ремонт қилдилар, цех бошлиғи қайси ишга қўл урмасин, уларнинг ҳаммаси охиригача етказилади. Текин нушталар, таннархининг 30 проценти тўланадиган тушликлар шундай пайдо бўлди. Бунга хўжалик юритишнинг янгича шароитларида ишлаш туфайли эришилди.

Айни вақтда раҳбар ўз қўл остидагиларга талабчан: тикувчилар ишлаб чиқариш вазифаларини бажаришларини қаттиқ назорат этади, маҳсулот сифатига алоҳида эътибор беради. Йилига миллион донага яқин буюмлар — куртқалар, пальтолар цехдан Болтиқбўйи республикаларига, Москвага, Қозоғистон ва Сибирга жўнатилади.

Мажлис Лариса Павловна Кочневани 8 Март номли тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси партия ташкилотидан СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатишни тавсия этди ва Боғишамол район партия комитетидан бу таклифни қўллаб-қувватлашни сўради.

ОДАМЛАРГА ҒАМХЎРЛИК

● **«Ташсельмаш» заводи коммунистлари СССР халқ депутати бўлиши мумкин бўлган кишиларнинг бир йўла бир неча номзодини муҳокама қилдилар.** Улар орасида электр пайвандчи Д. А. Атаманов, йўнувчи токарь К. К. Петякшев, токарь-автоматчи Ю. И. Степаненко бор. Уларнинг ҳар бири мамлакат Совет ҳокимиятининг олий органида бўлишга муносибдир. Лекин цех партия ташкилотларининг очиқ мажлисларида Ю. И. Степаненко кўпчилик овоз олди.

КПСС XXVII съезди делегатини корхонада яхши билишади. У заводда ишлаётганига йигирма йил бўлиб қолди ва ўзининг ҳалол меҳнати, ижтимоий ҳаётда фаол қатнашганлиги сабабли коллектив ҳурматини қозонди. Тошкент шаҳар халқ депутатлари Советининг депутати сифатида завод микрорайонини ободонлаштиришда кўп иш қилди. Унинг ташаббуси билан: ...тирокида болалар майдончаси, маиший хизмат объектлари қурилди. Ёшлар мураббийси бўлган коммунист бир неча юқори малакали мутахассислар тайёрлади.

Партия мажлислари шундай қарор қилдилар: Юрий Иванович Степаненко «Ташсельмаш» заводи партия ташкилотидан СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатилсин, Ҳамза район партия комитетидан бу таклифни қўллаб-қувватлаш сўралсин.

(ЎзТАГ).

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

СССР космонавт-учувчиси ўрток В. Г. Титовга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони бериш тўғрисида

«Мир» орбитал илмий-тадқиқот комплексида узоқ муддатли космик учишни муваффақиятли амалга оширганлиги ва бунда мардлик ҳамда қаҳрамонлик кўрсатганлиги учун СССР космонавт-учувчиси ўрток Владимир Георгиевич **Титовга Совет Иттифоқи Қаҳрамони** унвони берилиб, **Ленин** ордени ва **«Олтин юлдуз»** медали топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси

М. ГОРБАЧЕВ

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари

Т. МЕНТЕШАШВИЛИ

Москва, Кремль
1988 йил 21 декабрь.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

Космонавт-учувчи ўрток М. Х. Манаровга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони бериш тўғрисида

«Мир» орбитал илмий-тадқиқот комплексида узоқ муддатли космик учишни муваффақиятли амалга оширганлиги ва бунда мардлик ҳамда қаҳрамонлик кўрсатганлиги учун космонавт-учувчи ўрток Муса Хиромонович **Манаровга Совет Иттифоқи Қаҳрамони** унвони берилиб, **Ленин** ордени ва **«Олтин юлдуз»** медали топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси

М. ГОРБАЧЕВ

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари

Т. МЕНТЕШАШВИЛИ

Москва, Кремль
1988 йил 21 декабрь.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

Ўрток М. Х. Манаровга «СССР космонавт-учувчиси» унвони бериш тўғрисида

«Мир» орбитал илмий-тадқиқот комплексида космик учишни амалга оширганлиги учун ўрток Муса Хиромонович **Манаровга «СССР космонавт-учувчиси»** унвони берилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси

М. ГОРБАЧЕВ

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари

Т. МЕНТЕШАШВИЛИ

Москва, Кремль
1988 йил 21 декабрь.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

Франция Республикаси граждани тадқиқотчи-космонавт Жан-Лу Кретьенни Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотлаш тўғрисида

«Мир» орбитал илмий-тадқиқот комплексида космик учишни муваффақиятли амалга оширганлиги ва бунда мардлик ҳамда қаҳрамонлик кўрсатганлиги учун Франция Республикасининг граждани тадқиқотчи космонавт Жан-Лу **Кретьен Меҳнат Қизил Байроқ** ордени билан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси

М. ГОРБАЧЕВ

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари

Т. МЕНТЕШАШВИЛИ

Москва, Кремль,
1988 йил 21 декабрь.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

Франция Республикаси граждани тадқиқотчи-космонавт Мишель Тонинни Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлаш тўғрисида

«Мир» орбитал илмий-тадқиқот комплексида Совет-Франция экипажи космик учишини таъминлаш ишида фаол қатнашганлиги учун Франция Республикасининг граждани тадқиқотчи-космонавт Мишель **Тонини Халқлар дўстлиги** ордени билан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси

М. ГОРБАЧЕВ

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари

Т. МЕНТЕШАШВИЛИ

Москва, Кремль.
1988 йил 21 декабрь.

• Партия турмуши: область партия конференцияларида

ТАҲЛИЛ ВА САБОҚ

ЯНГИЛИКНИ ҲИС ҚИЛИШ, ИШНИ ЎЗГАРГАН ШАРОИТЛАРГА МУВОФИҚ ҲОЛДА АКТИВ ҚАЙТА ҚУРИШ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИ ФАОЛИЯТИДА МУҲИМ ЎРИН ОЛИШИ ЛОЗИМ, ДЕБ ТАЪКИДЛАШДИ ДЕЛЕГАТЛАР

Наманган область партия комитети ҳисобот даврида турғунлик ботқоғидан чиқиб, қайта қуриш сари дадил қадам қўйди. Бугун барча соҳалар бўйича эришилган дастлабки натижалар кўзга яққол ташланмоқда. Жумладан, ҳисобот даврида фойдаланишга топширилган турар-жой ҳажми ўтган беш йилликдагига нисбатан икки марта ортди. Бу борада жорий йил планини тўққиз ойдаёқ ошириб бажаришга эришилди. Соғлиқни сақлаш ва халқ таълимини қайта қуриш юзасидан ҳам ижобий силжишлар рўй берди. Кейинги йилларда 112 та маъмурий бино касалхона, поликлиника ва болалар боғчаси ихтиёрига топширилди. Саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми кейинги уч йилда 8,1 ўрнига 15,1 процент, шу жумладан, кенг истеъмол моллари ишлаб чиқариш 20 процент кўпайди. Илғор иш усул ва услублари ишлаб чиқаришга кенг жорий этилмоқда. Хўжалик юритишнинг янги шароитларида меҳнат қилаётган корхона, ташкилот ва хўжаликларда эскича ишлаётган жойларга нисбатан 5 баравар кўп ўсишга эришилди.

ЯНГИЛИК РУҲИ

Область партия комитетининг биринчи секретари Б. Алламуродовнинг область партия конференциясида қилган ҳисобот докладида ва музокараларда иштирок этган нотиқлар нутқларида муваффақиятлардан қониқмаслик ҳисси яққол сезилиб турди. Конференция делегатларининг бутун диққат-эътибори эришилган ютуқлар соясида яшириниб қолаётган нуқсонлар ва олға бориш учун ҳалақит қилаётган муаммоларни бартараф этишга қаратилди. Ҳисобот докладида таъкидланганидек, айрим партия ташкилотлари ўзларининг сиёсий, ташкилотчилик вазифаларини бажариш ва жойларда жонли иш олиб бориш ўрнига ҳамон эскичасига раҳбарлик қилишдан қутулолмаяпти. Бундай нуқсонлардан ҳатто область партия комитети аппарати ҳам мустасно эмас. Ушбу доклад лойиҳасини жойларда муҳокама қилиш жараёнида обком ходимлари адресига билдирилган танқидий фикр-мулоҳазалар бунинг далилидир.

Партия комитетлари ўзларининг идеология соҳасидаги сиёсий раҳбарлик бурчларини тўла бажармаяптилар. Партия ходимлари кўпроқ хўжалик юмушлари билан ўралашиб қолишмоқда. Меҳнаткашларнинг сиёсий онгини, иқтисодий тафаккурини шакллантиришга, қайта қуришни идеологик жиҳатдан таъминлашга етарли эътибор берилмаяпти. Бу борада жиддий ўзгаришлар ясаш, аввало, оммавий-сиёсий ва тарбиявий ишларни аниқ мақсадга йўналтирган ҳолда олиб бориш муҳим аҳамиятга эга. Бироқ аксарият жойларда бу борада унинг таъсирчанлиги сезилмаяпти. Масалан, Косонсой районидаги «Дўстлик» совхози партия ташкилотининг идеологик активи сифатида 57 киши рўйхатга олинган. Аммо уларнинг кўпчилиги ўз вазифалари нимадан иборатлигини билишмайди. Баъзилари бир йўла тўрт-бештадан идеологик характердаги топшириққа эга. Иш шу даражада юзаки ташкил этилганки, ҳатто партком секретарининг ўзи ҳам ким нима билан шуғулланишини унутиб қўйган.

Сиёсий маориф системасида ҳам расмиятчилик, турли тадбирлар ўтказиш ва топшириқларни кўр-кўрона ёдлаб олиш каби камчиликлар тугатилмаган. Сиёсий мактаб ва семинарлар машғулотлари мавҳум бўлиб, тингловчилар ўткир, социал-иқтисодий муаммоларни манфаатдорлик билан муҳокама қилишда қатнашишмайди. Бундай нуқсонлар Наманган шаҳридаги, Поп районидаги мактаб ва семинарлар фаолиятида кўплаб учрайди. Ишни жонлантириш кўп жиҳатдан коммунистларнинг активлиги ва партия ташкилотларининг жанговарлигига боғлиқ. Лекин партия ташкилотларига, ташаббускор кадрларга ҳамиша ҳам зарур амалий ёрдам кўрсатилаётгани йўқ.

— Илгарилари область партия комитети номенклатурасидаги кадрлар масаласи яширин, тор доирада ҳал қилинарди, — деди музокарада биринчи бўлиб сўзга чиққан Наманган шаҳар партия комитетининг биринчи секретари П. Қутбиддинов. — Ҳатто шу даражага борилардики, муайян соҳа раҳбарининг фикри билан ҳисоблашмай ўша жойга ходим тайинланарди. Ҳозир ошкоралик қарор топмоқда. Аммо юқори партия органлари фаолиятида қайта қуриш суст бораётир. Масалан, ҳисобот даври мобайнида бир мартагина область партия комитетидан корхоналарда, колхоз ва совхозларда ижтимоий-сиёсий марказлар тузиш ҳақида тавсия олдик. Бироқ у қоғозда қолиб кетди. Бугун обком бюроси ва область партия комитети фаолиятига баҳо берар эканмиз, оммавий-сиёсий ва тарбиявий ишдаги камчиликлар га бевосита обкомнинг идеология бўлими мудири Т. Файзуллаевнинг юзаки қараётганлигини очиқ айтишимиз лозим.

Шунингдек, Ўзбекистон ССР 50 йиллиги номли Наманган шойи ишлаб чиқариш бирлашмаси тўқувчиси Р. Баранова обком бюроси аъзолари ва область партия комитетининг бўлим мудирлари амалий ёрдам бериш мақсадида бирлашмада камдан-кам бўлаётганларини танқид қилди. У обком ходимлари қоғоз билан эмас, балки одамлар билан муомала қилишлари, ишчилар қандай яшаб, меҳнат қилаётганлигини билишлари лозимлигини таъкидлади.

ЛАЁҚАТСИЗЛИК НИМАЛАРГА ОЛИБ КЕЛДИ

Музокарада сўзга чиққан бошқа делегатлар ҳам очиқ, ошкора фикр юритдилар. Кўп нотиқлар минбардан ва залга ўрнатилган микрофонлардан фойдаланиб, ўзларини ўйлантираётган долзарб муаммолар ҳақида гапирдилар. Жумладан, конференция қатнашчилари область партия комитети аъзолари Ф. Қамбаров, Б. Рафиғалиев ва область агросаноат комитети бошқа мутахассисларининг лоқайдлиги, масъулиятсизлиги туфайли боғ ва узумзорларни реконструкция қилиш, етиштирилган мева, сабзавот маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлаш ўз ҳолига ташлаб қўйилганлигини асосли танқид қилдилар.

Ҳақиқатан ҳам область аҳолисини озиқ-овқат ва мева, сабзавот маҳсулотлари билан таъминлаш ҳамон жиддий муаммолигича қоляпти. Айниқса, озиқ-овқатнинг асосий турларини жон бошига истеъмол қилиш Умумиттифоқ кўрсаткичидан икки-уч баробар пастлигича қолаётгани ташвишланарлидир. Бунинг асосий сабабларидан бири агросаноат комитети раҳбарларининг уқувсизлиги бўлса, иккинчиси, айрим партия ва совет органлари раҳбарларининг лаёқатсизлиги оқибатидир. Акс ҳолда Наманган районидаги Тельман номли колхознинг Ж. Ғиёсов бошлиқ бригадаси ҳар гектар ердан 320 центнердан сабзавот етиштираётган, Янгиқўрғон районидаги Киров номли колхоз ижарачиси Т. Умрзоқов ҳар бош қорамолни бир кунда ўртача 982 грамм семиртиришга эришаётган бир пайтда Косонсой районидаги «Косонсой» совхозида сабзавот ҳосилдорлиги 228 центнердан, Задарё районида қорамолларнинг бир кунлик ўртача семириши 335 граммдан ошмаётганлигини қандай изоҳлаш мумкин?

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришда ҳам қатор камчиликларга йўл қўйилмоқда. Корхона ва фабрика қувватларидан тўла фойдаланилмаётир. Масалан, Чортоқ тикув фабрикасида замонавий ускуналардан самарали фойдаланилмаётгани натижасида аҳолига 3 миллион сўмликдан зиёд маҳсулот кам етказиб берилди. Бу область бўйича етказиб берилмаган маҳсулот умумий ҳажмининг учдан икки қисмини ташкил этади. Бундай камчиликларни бошқа корхоналар мисолида ҳам кўриш мумкин.

— Аҳолига медицина хизмати кўрсатиш ёмон аҳволда, — деди Ҳаққулобод шаҳар касалхонаси врачи Ф. Ҳафизова. — Оналар ва болалар ўлими камаймаяпти. Санитария маорифи иши, айниқса қишлоқ жойларида ёмон йўлга қўйилган. Бирор колхоз ёки совхозда аёлларга акушерлик ёрдами кўрсатиш профилакторийси йўқ. Ҳисобот докладида даволаш муассасалари ихтиёрига кўплаб маъмурий бинолар берилгани айтиб ўтилди. Аммо бу хайрли иш даволаш масканлари қурилишини тўхтатиб қўйиш эвазига бўлмаслиги керак. Ҳолбуки бизда шундай бўлди. Лойиҳа ҳужжатлари тайёрланган, 300 кишига хизмат кўрсатиши мўлжалланган поликлиника қурилиши тўхтаб қолди.

Дарҳақиқат, соғлиқни сақлаш соҳасига партиявий назоратнинг бўшашиб кетгани қатор муаммоларни келтириб чиқармоқда. Очиғини айтганда, областда фақат саноқли даволаш муассасаларигина беморларни бемалол қабул қила олади, холос. Медицина ходимлари ўртасида беморларга нисбатан қўполлик, таъмагирлик қилиш ва ўз бурчига масъулиятсизларча муносабатда бўлиш каби иллатлар сақланиб қолмоқда. Ҳолбуки аҳолига медицина хизмати кўрсатишни яхшилаш юзасидан область партия комитети қарор қабул қилган эди.

Бироқ, унинг ижроси таъминланмади. Область соғлиқни сақлаш бўлими раҳбари В. Умрзоқов ўз фаолиятини қайта қуриб олиш у ёқда турсин, бу соҳада жиддий ўзгариш ясай олгани йўқ.

ИНСОН ОМИЛИ МУАММОЛАРИ

Область партия комитети олдида турган долзарб муаммолардан яна бири — хотин-қизларни фойдали меҳнатга жалб этиш масаласидир. Ҳозирги пайтда ишламаётганлар орасида хотин-қизлар 95 процентни ташкил қилади. Кўп болали аёлларнинг атиги бир процентигина касаначилик меҳнати билан шуғулланмоқда. Область маиший хизмат кўрсатиш, маҳаллий саноат бошқармалари, матлубот жамиятлари союзи правлениеси раҳбарлари хотин-қизлар меҳнатига паст назар билан қараётганлиги оқибатида савдо умумий овқатланиш корхоналарида ишлаётган аёллар сафи тобора камайиб бормоқда.

Бундан ташқари аёллар ўртасида ўз жонига қасд қилиш ҳоллари камаймаяпти. Бунга хотин-қизларга энг зарур ҳаётий шароитларни яратиб беришга панжа орасидан қаралаётганлиги, шунингдек улар орасида сиёсий-тарбиявий ишлар олиб борилмаётгани ҳам сабаб бўлаётир. Айрим жойларда хотин-қизлар Советлари фаолиятига партия органлари етарли эътибор бермаяптилар.

Ҳисобот докладида ва музокарада сўзга чиққан нотиқлар нутқларида оммавий ахборот ва пропаганда воситалари фаолиятига ҳам муносиб баҳо берилди. Бу соҳадаги ижобий ўзгаришлар қайд этилиб, баъзи камчиликлар танқид қилинди. Наманган механика заводи бригада бошлиғи С. Алфиев матбуотнинг қайта қуришга қўшаётган ҳиссаси салмоқли эканлигини қайд этиш билан бирга, баъзан сусткашликка йўл қўйилаётганлигини танқид қилди. Айрим воқеалар юзасидан аниқ маълумотнинг йўқлиги, деди у, турли миш-мишларни келтириб чиқармоқда. Матбуот бюрократларга, қайта қуриш душманларига қарши дадил, ошкора курашиши керак.

— Район партия комитетлари ўз органлари бўлган матбуот минбаридан кам фойдаланадилар, — деди «Наманганская правда» область газетасининг редактори И. Спиридонов ўз нутқида. — Район газеталари кўп ҳолларда пахта, сут, ем-хашак тайёрлаш ҳақидаги турли материаллар билан тўлиб чиқади. Унинг саҳифаларида партиявий иш усул ва услубларини кенг очиб берувчи материаллар кам берилади. Райком ходимлари таҳлилга бой, танқидий мақолалар билан газетада қатнашиш ўрнига унинг танқидий чиқишларига ҳам жиддий муносабат билдиришмайди.

Музокарада иштирок этган XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси делегати, Косонсой районидаги «Бухоро» совхози бригада бошлиғи Х. Нишонов, область ижроия комитети раиси Б. Ҳакимов, Поп район партия комитетининг иккинчи секретари В. Кретов, область комсомол комитетининг биринчи секретари М. Турсунов, Янгиқўрғон район партия комитетининг биринчи секретари Х. Умрзоқовлар планлаштириш, давлат кооперативи, ёшларни уй-жой билан таъминлаш ва область партия комитети томонидан юборилаётган қоғозлар сони камайиб, телефон орқали берилаётган топшириқлар кўпайгани каби камчиликларни танқид қилдилар.

Делегатлар сайлаб қўйилган раҳбарларнинг маънавий қиёфаси, масъулияти ва партия ташкилотлари активлигини янада ошириш, касаба союз, комсомол, жамоат ташкилотларига партиявий раҳбарликни такомиллаштириш ҳақида конкрет мулоҳазаларни ўртага қўйдилар. Умуман, область партия комитетининг ҳисобот-сайлов конференцияси танқид ва ўз-ўзини танқид руҳида ўтди. Конференцияда область партия комитетининг ва область партия ташкилоти ревизия комиссиясининг янги составы сайланди.

Область партия конференциясида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ташкилий-партиявий иш ва кадрлар билан ишлаш бўлими мудири П. В. Догонкин қатнашди ва нутқ сўзлади.

Конференция ишида КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими Ю. Н. Абдуллаев иштирок этди.

А. МАДАТОВ,
Ш. ХОЛМИРЗАЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбирлари.

Ёрдамчи хўжаликлар фаоллик кўрсатмоқда

● Боғот районидаги Нариманов номли колхозда 14 мингдан зиёд киши истиқомат қилади. Уларнинг аксарияти қишлоқ ишлаб чиқаришида банд.

Колхозда ёрдамчи хўжаликлар ташкил этилмоқда. Турли саноат цехлари ишлаб турибди. Бу хўжаликларда йилига 250 минг сўмга яқин фойда олинаётир.

Суратда: тикувчи Я. Алланазарова ва бичиқчи ёрдамчиси Р. Бекжонов янги маҳсулотни кўздан кечирмоқда.

В. МОЛГАЧЕВ фотоси.

СОВЕТ ПАРЛАМЕНТИ АЪЗОЛАРИНИНГ ИРОҚҚА ВИЗИТИ ЯКУНЛАНДИ

БАҒДОД, 21 декабрь. (ТАСС). СССР Олий Советп Президиумининг аъзоси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов бошчилигидаги СССР парламент группаси делегациясининг Ироққа визити якунланди. Делегация Араб парламент иттифоқининг таклифига биноан, Яқин Шарқнинг бир қанча мамлакатларига сафар режасига кўра, Ироққа ҳам келган эди. Делегация составида СССР Олий Совети депутатлари — СССР ўрмон давлат комитетининг раиси А. С. Исаев ва Молдавия ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. К. Киктенко бор.

Ироққа ташриф чоғида совет парламенти аъзоларини мамлакат революцион қўмондонлиги кенгашининг аъзоси, Бош министрининг биринчи ўринбосари Т. Я. Рамадан қабул қилди. Делегация Ироқ миллий кенгаши (парламент)и раиси С. Ҳаммади, миллий кенгаш раҳбариятининг бошқа вакиллари билан музокаралар ўтказди. Ҳамжиҳатлик руҳида ва дўстона вазиятда бўлган суҳбатлар чоғида ҳозирги халқаро аҳволнинг ҳамда Совет — Ироқ ҳамкорлигининг, шу жумладан парламент йўли билан бўлаётган ҳамкорликнинг турли масалалари муҳокама қилинди.

Совет парламентининг аъзолари Ироқ томонига Совет Иттифоқида содир бўлаётган қайта қуриш жараёнлари тўғрисида батафсил ахборот бердилар, сиёсий системани ислоҳ қилиш юзасидан ўтказилаётган тадбирларнинг моҳиятини ҳамда мамлакатдаги революцион ўзгаришлар амалга оширилиши муносабати билан СССР Олий Советининг янги вазифалари моҳиятини тушунтириб бердилар.

Ироқ томонининг вакиллари миллий экономикани ривожлантиришга, Ироқ меҳнаткашлари турмуш даражасини оширишга қаратилган сиёсий, иқтисодий ва социал соҳаларда қабул қилинаётган тадбирлар тўғрисида сўзлаб бердилар. Суҳбатлар ва учрашувлар чоғида кўпгина энг муҳим муаммолар, биринчи навбатда тинчлик ва қуролсизланиш учун кураш, маҳаллий можароли вазиятларни тинч сиёсий воситалар билан ҳал этиш йўлларини қидириш бобида томонларнинг позициялари бир хиллиги ёки бир-бирига яқинлиги мамнуният билан қайд этилди.

Ироқ томони совет раҳбариятининг халқаро майдондаги сиёсий вазиятни тубдан яхшилашни таъминлаш йўлидаги аниқ мақсадни кўзловчи фаолиятини қўллаб-қувватлаётганлигини изҳор этди. Шу муносабат билан М. С. Горбачевнинг БМТ Бош ассамблеяси 43-сессиясида сўзлаган нутқида илгари сурилган ташаббуслар умуминсоний аҳамиятга эга эканлиги таъкидланди.

Совет ва Ироқ вакиллари парламентларнинг халқаро мулоқотларни кенгайтиришдаги, халқаро тинчлик ва хавфсизликнинг кенг қамровли системасини бунёд этишдаги ролини кучайтириш зарурлигини таъкидладилар. Совет Иттифоқи, Ироқ ва бошқа араб мамлакатлари парламент аъзолари ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантириш юзасидан конкрет таклифлар муҳокама қилинди. Жумладан, Араб парламент иттифоқи орқали парламент алоқаларини ривожлантиришнинг янги формаси фойдали эканлиги хусусида якдил фикр баён этилди.

Форс кўрфази районидаги вазият кўриб чиқилаётганида, совет томони Ироқ билан Эрон ўртасидаги музокара жараёнини мустаҳкамлаш, иккала томоннинг ҳам бир-бирига қайишуви ва сиёсий реализми, ўзаро мақбул қарорларга келиш йўлларини қидиришга шайлиги муҳимлигини қайд этди. Женева мулоқоти тўхтаб қолмаслиги, уруш қайтадан бошланмаслиги ва барча куч-ғайратлар тинчлик манфаатларига йўналтирилиши учун барча ишларни қилиш керак. Бу куч-ғайратлар учун можарони узил-кесил ҳал этишга қаратилган яхши халқаро ҳуқуқий негиз бор, бу БМТ Хавфсизлик кенгашининг 598-резолюцияси ҳамда бартараф этиш механизми, яъни БМТ Бош секретари ҳамда унинг вакили иштирокида бевосита музокаралар ўтказишдир. Пировард натижада Форс кўрфази районн хавфсизлик, яхши қўшничилик ва ҳамкорлик зонаси бўлмоғи лозим. Ироқ томони можарони узил-кесил бартараф этишга эришиш ва регионда мустаҳкам тинчлик ўрнатиш мақсадида Эрон билан музокараларни давом эттириш ниятида эканлигини тасдиқлади.

Суҳбатлар чоғида Яқин Шарқдаги аҳвол муҳокама қилинди. Фаластинлик араб халқининг ягона қонуний вакили бўлган Фаластин Озодлик Ташкилоти раҳбарлигида шу халқнинг мустақиллик ва миллий тақдирини ўзи ҳал этиш учун олиб бораётган қаҳрамонона кураши қўллаб-қувватланилаётгани изҳор этилди. Фаластин миллий кенгашининг Жазоирдаги сессиясида қабул қилинган амалий қарорлари туфайли Яқин Шарқдаги муаммони адолатли ҳал этиш учун қулай шарт-шароитлар вужудга келди. Шу муносабат билан барча манфаатдор томонлар, жумладан, Фаластин Озодлик Ташкилоти иштирокида Яқин Шарққа бағишланган тинчлик конференцияси ўтказишнинг муҳимлиги таъкидланди.

Афғонистон муаммосига тўхталиб, Совет ва Ироқ вакиллари Женева битимларини, бу битимга имзо чеккан барча мамлакатлар оғишмай бажаришлари зарурлиги таъкидланди. Икки томонлама Совет — Ироқ муносабатлари ҳам муҳокама қилинди. Иккала томон бу муносабатларнинг аҳволидан мамнуният изҳор этди ва уларни янада ривожлантиришга, турли соҳалардаги Совет — Ироқ ҳамкорлигини мустаҳкамлашга интилаётганини айтди.

Визит якунланганидан кейин совет делегацияси Бағдоддан жўнаб кетди.

МАКТАБ ТУБ ЎЗГАРТИШЛАР ЙЎЛИДА

Халқ таълими ходимларининг Бутуниттифоқ съезди

Халқ таълими ходимларининг Бутуниттифоқ съездида музокарани Воронеж шаҳридаги мактаб рус тили ва адабиёти ўқитувчиси **М. И. Картавцева** бошлаб берди. Биз, деди у, съездга умидсизлик билан эмас, балки эртанги кун мактаби тўғрисида амалий фикрлашиб олиш истаги билан келдик. Ислоҳотни амалга ошириш чўзилиб кетди. Аммо съезддан олдинги вақт биз учун беҳуда бўлмади. Бугунги кунда совет ўқитувчилари мактабни қайта қуришга маънавий жиҳатдан тайёрдирлар.

Москва инженерлик-физика институтининг кафедра мудири, профессор **И. В. Иванов** ўз нутқини узлуксиз таълимнинг баъзи бир муаммоларига бағишлади. Фан-техника ва социал тараққиёт суръатлари шундай юксак даражага кўтарилдики, билим тўплаш учун белгилаб қўйиладиган муддатларда бу суръатларга етиб олиш мумкин эмас. Бу узлуксиз таълимнинг зарурлигини ҳам белгилаб берди. Ҳозир тармоқларда кадрлар мунтазам тайёрланмоқда ва қайта тайёрланмоқда. Аммо унинг самарадорлиги юксак даражада эмас. Шунинг учун нотиқ олий ўқув юртлари, жумладан Москва инженерлик-физика институти базасида мазкур муаммони ҳал этишда жиддий ёрдам бериши мумкин бўлган илмий методик марказлар ташкил этишни таклиф этди.

Белоруссия халқ таълими министри **М. И. Демчук** ана шу устун жиҳатдан барқарорлигини таъминлайдиган жамиятда билимнинг ўзгармас устунлигини шакллантириш, ана шу устунликнинг барқарорлигини таъминлайдиган давлат-жамоатчилик тадбирларини ишлаб чиқиш ва рўёбга чиқариш муаммосига тўхталди.

Статистика қишлоқ болаларининг билим сифати шаҳар болаларининг билимидан пастроқ эканлигини аниқлаб берди, деди ўз нутқида Калинин область Торжок районидаги Бельшевишенский тўлиқсиз ўрта мактабининг директори **Е. А. Терентьева.** РСФСРда болаларнинг ярми қишлоқ жойларида яшайди, уларнинг кўпчилиги яхши комплектланмаган мактабларда ўқийди. Қишлоқда бошланғич синф ўқитувчисининг дарсда бир вақтнинг ўзида икки-уч программа асосида ишлашига тўғри келади. Яхши комплектланмаган мактабларда куни узайтирилган группалар, мактаб ўқувчиларини овқатлантириш, уларни ўқув қўлланмалари ва анжомлар билан таъминлашни ташкил этиш масалалари ҳам ўткир бўлиб турибди. СССР Халқ таълими давлат комитети, СССР Педагогика фанлари академияси ва СССР Молия министрлиги вужудга келган аҳволни тузатиш юзасидан муҳим қарор қабул қилиши керак, деб таъкидлади нотиқ.

В. И. Ленин номидаги Совет болалар фонди правлениесининг раиси **А. А. Лиханов** минбарга чиқади. У Арманистондаги зилзила зонасида катта ёшдаги кишилар ва болалар бошига тушган офат тўғрисида гапирди. Болалар фонди, деб таъкидлади у, ана шу фожиали офат муносабати билан қабул қилинган бошқа мажбуриятлар орасида «Болалар ҳаётини қутқариб қолишдаги мардлик ва жасорат учун» мукофотини таъсис этиб, синов дамларида ўқитувчилар олижаноблиги фактларини аниқлашга киришди. Бу мукофот Спитакдаги 7-мактаб ўқитувчиси, марҳум М. Данилянга, Ахурян районидаги Жажур қишлоғидан 15 ўқувчини қутқариб қолган ўқитувчи С. Хачатрянга берилди. М. Даниляннинг жасади бағрига икки болани босган ҳолда қазиб олинди. Болалар фонди маблағи ҳисобига Жажур қишлоғида янги мактаб қуриш ва унга С. Хачатрян номини беришга қарор қилинди. Нотиқ съезд делегатларига ана шу қурилишга ўзларининг дастлабки ҳиссаларини қўшишни таклиф этди.

А. А. Лиханов Болалар фонди БМТнинг инсон ҳуқуқлари комиссияси ишлаб чиққан болалар ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенция лойиҳасини съезд муҳокамасига киритишни ва бола ҳуқуқлари тўғрисидаги СССР қонунини ишлаб чиқишга киришишни таклиф этишни маълум қилди.

Болаларимизни жамият тарбиялайди ва унинг барча афзалликлари ва камчиликлари болаларга ўтади, деди Одессадаги 1-ўрта ҳунар-техника билим юртининг ўқитувчиси **Н. Н. Палтишев.** Кейинги икки йил давомида болалар кескин ўзгардилар. Уларда ҳаётга қизиқиш кучаймоқда.

Таълимни бирданига ислоҳ қилиб бўлмайди. Янги программалар ва янги дарсликлар яратилаётган пайтда ўқитувчиларнинг ижодий ташаббусларини ривожлантириш керак.

Ясли-боғча мудираси **А. М. Кузьмина** (Москва) ўз нутқида мактабгача ёшдаги бемор болаларни тарбиялаш ва даволашнинг кенг доирадаги муаммоларига тўхталди.

Нотиқ ихтисослаштирилган мактабгача тарбия муассасалари учун педагог ва тарбиячи кадрлар тайёрлаш, ана шу муассасаларни маблағ билан таъминлаш такомиллаштирилмаганлиги, дефектолог педагоглар, врачлар ва бошқа мутахассислар штат лавозимлари йўқлиги масалаларини ўртага қўйди.

Рассом **Б. М. Неменский** (Москва) ўз нутқини мактабни инсонпарварлаштириш муаммоларига бағишлади.

Бугунги кунда эстетик тарбия — маънавий маданиятни шакллантиришнинг асосий йўлидир, деб давом этди у. Мактабда санъат, айни вақтда биринчи синфдан тортиб, сўнгги синфгача шундай пойдеворки, биз усиз ҳеч нарса бунёд эта олмаймиз. Нотиқ мактабда ўқитиладиган барча фанларни инсонпарварлаштириш муҳим ва долзарб масала эканлигини айтди.

* * *

20 декабрь кечки мажлисда биринчи бўлиб Ленинграддаги 38-ҳунар-техника билим юртининг ишлаб чиқариш таълими мастери **Ю. Д. Городков**га сўз берилади. Унинг тақдири 14 ёшидан ҳунар мактаби билан боғланган. У СССР Министрлар Советининг ҳунар-техника билим юртларининг анча қисмини министрликлар, идоралар ва база корхоналари ихтиёрига ўтказиш тўғрисидаги қарорини пухта ўйланмаган ва ҳунар-техника мактаби манфаатларини ҳисобга олмайдиган қарор деб атади. Унинг фикрича, ҳунар-техника билим юртларини тақсимлаб юбориш ҳунар таълими давлат системаси принципига путур етказади. Бу эса ишчиларни идоралараро тайёрлаш кўламини торайтириб, ўз билим юртлари бўлмаган кўплаб корхоналарни қийин аҳволга солиб қўяди.

Бошқирдистоннинг Белорецк шаҳридаги 14-ўрта мактаб ўқитувчиси **Р. Г. Хазанкин** ўқувчилар ижодий қобилиятини ривожлантириш ва ўқитувчилар тайёрлашнинг ўзаро боғлиқ, ғоят муҳим муаммолари тўғрисида жўшиб гапирди. Ҳозирги дарслар ҳамон ўқувчи тафаккурини ривожлантиришга эмас, балки программани ўтишга қаратилган.

Нотиқ съезд шахсни тарбиялашнинг, ижодий қобилиятларни шакллантиришнинг ғоят пухта йўлини белгилаб бериши кераклигини таъкидлади.

«Мактаб» муваққат илмий-ижодий коллективининг раҳбари, СССР Педагогика фанлари академияси умумий педагогика институти лабораториясининг мудири **Э. Д. Днепров** мактабни қайта қуриш йўлидаги тўсиқларга тўхталиб, шу пайтгача сақланиб қолаётган бир хиллик ва ҳуқуқсизлик ана шу тўсиқлардан энг асосийсидир, деди. Бу ўқитувчиларнинг социал лоқайдлигини ва ўқувчиларнинг мактабдан оммавий равишда маънавий узоқлашувини келтириб чиқаради. Расмий илм-фан муайян даражада бир жойда қотиб қолгани таълимни ривожлантиришга халақит бермоқда. Ваҳолонки, ҳозирги вақтда оёққа тураётган мактаб қудратли илмий таъминотга муҳтождир.

Нотиқ таълимнинг янги мазмунини ишлаб чиқиш энг асосий вазифа эканини таъкидлади.

Съездда делегатлар самимий кутиб олган БХР олий ўқув кенгашининг раиси, министр **И. Димитров** сўзга чиқди.

Тарту университетининг (Эстония ССР) доценти **П. У. Крейтсберг** съездда муҳокама қилинаётган концепциялар ва қоидалар педагоглар ташаббусини сохталаштирадиган расмий директив ҳужжатларга айланиб қолмайди, деган умид билдирди. Съезд ҳужжатларида ҳар бир регионнинг ўз анъаналарини, шарт-шароити ва эҳтиёжларини ҳисобга олишига имкон берадиган умумий принциплар қайд этилиши ҳам мақсадга мувофиқдир.

Совет тадқиқотчи педагоглари уюшмасининг аъзоси, Москвадаги ўрта мактаб ўқитувчиси **Н. П. Адамская** уюшманинг иши тўғрисида гапирди.

Халқаро ташкилотлар билан ҳамкорликни кенгайтириш, ижобий халқаро тажрибадан энг кўп даражада фойдаланиш, совет педагогика фани обрў-эътиборини ошириш ташкилот ишида муҳим роль ўйнайди.

Челябинск областининг Копейск шаҳридаги ўрта мактаб директори **А. С. Бароненко** «Учительская газета»ни қаттиқ танқид қилди. Унинг фикрича, газета «ҳамкорлик педагогикаси ва мактаб директорларини тайинлаш тўғрисидаги масалани, бошқа бир қанча муаммоларни муҳокама қилишда бир ёқлама йўл тутган». Энг аввало, ўқитувчиларни идеологик ва профессионал жиҳатдан тарбиялашга эътиборни қаратиш лозим. Чунки айни улар ўз ўқувчиларининг билими учун шахсан жавобгардирлар, деб таъкидлади у.

Новатор педагогларга умид боғлаб бўлмайди, чунки улар жуда озчиликни ташкил этади, деб давом этди нотиқ. Ҳозирча мактаб давлат муассасаси бўлиб қолар экан, мажбурийлик жиҳатларини истисно этиб бўлмайди. У мактаб директорларини сайлаш мақсадга мувофиқлигига шубҳа билдирди, чунки бу нарса, унинг айтишича, якка бошчиликка путур етказиб, мактаб савиясининг пасайишига олиб келади. Ишни ҳамкорлик педагогикасини жорий этишдан, мактабни демократиялашдан эмас, балки умумий таълим муаммоларини тўғри ҳал этишдан бошлаш лозим.

Бизда ўқув предмети қайта қурилиб, такомиллаштирилмагунича, ўрта мактаб ислоҳотини амалга ошириб бўлмайди, деди Москва Давлат университети тилшунослик кафедрасининг мудири **Ю. В. Рождественский.** Шу муносабат билан ҳам амалий, ҳам фундаментал жиҳатларга эга бўлган мактаб фанининг нуфузли ролига эътиборни жалб қилди.

Экспериментал илмий-ишлаб чиқариш педагогика бирлашмасининг бош директори **Ш. А. Амонашвили** ўз нутқини кутилмаган тарзда бошлади. Хафа бўлманг-у, деди у делегатларга, фарзандларимиз бизнинг ўзимиздан, педагогикамиздан, муносабатларимиздан ҳимояга муҳтождир. Бугунги кунда жамият ўзгармоқда ва мактабимиз эса ҳозирги даражасида қолишга ҳаққи йўқ. Бола, деб таъкидлади у, «экологик ёндашувни» талаб қилади. Унда минглаб истеъдод нишоналари бўлиши мумкин, педагогикамиз эса ана шу нишоналарни ривожлантирмай, балки аксинча, улар намоён бўлиши учун ҳеч бир имконият бермаяпти.

Нотиқ миллий мактаблар тўғрисида гапириб, эндиликда уларнинг ишида марказдан кўрсатмалар бериш камаймоқда, деди. У кўпгина мактабларимизнинг маблағ билан таъминланмаганлиги тўғрисида қайғуриб гапирди.

СССРнинг космонавт-учувчиси **А. А. Серебров** гапни бир қарашда педагогикага дахли йўқдек кўринган муаммодан — хўжасизликдан бошлади. У истеъдодли ёшларга эътиборсизликдан кўрилаётган зарар экономикадаги хўжасизликдан кўрилаётган зиёнга қараганда кўп марта ортиқ эканлигини айтди. Ёшларнинг қобилиятларини намоён этишда уларга энг кўп қулайликлар таъминлаб берилиши керак.

Тарбиялаш — инсон тақдирини ҳал қилиш демакдир, деди Москва Давлат болалар академик музикали театрининг директори ва бош режиссёри **Н. И. Сац.** Бадиий тарбия барча учун мажбурий бўлиши керак. У ўзининг ҳаяжонли нутқида ўқитувчиларни ёш истеъдод соҳиблари билан ортиқча машғул бўлиб кетишдан огоҳлантирди, бунинг устига болаларнинг истеъдоди турли ёшда намоён бўлади.

21 декабрь куни съезд делегатлари ўн бешта секцияда: узлуксиз таълим; халқ таълимини инсонпарварлаштириш ва шахсни уйғун камол топтириш; мактабгача болалар тарбияси; умумий ўрта таълим; ўрта махсус ва ҳунар-техника таълими; олий таълим; педагогика фани; педагогика таълими; болаликни ҳимоя қилиш муаммолари; таълимни демократиялаш ва бошқариш; тарих ва ижтимоий фанларни ўқитиш; қишлоқ мактаби; меҳнат тарбияси ва касбга йўналтириш; ўқув-педагогика адабиёти; ҳозирги жамиятда ўқитувчи секцияларида таълим ва тарбия муаммолари комплексини муҳокама қилдилар.

22 декабрь куни съезд ўз ишини давом эттиради.

(ТАСС).

● Совет ҳокимияти ташкил топганидан буён ўтган етмиш йил мобайнида Ватанимиз аграр, қолоқ мамлакатдан қудратли давлатга айланди. Эндиликда энг ривожланган империалистик мамлакатлар ҳам у билан ҳисоблашадиган бўлиб қолдилар. Хорижий давлатлар бошлиқларининг партия ва ҳукуматимиз раҳбарлари билан учрашувлари шундан гувоҳлик бериб турибди. Қуролсизланиш соҳасида хайрли ишларга қўл урилди. Бугунги кунда мамлакатимиз ялписига демократиялаш ва ошкоралик йўлини тутмоқда. Камчиликлар очиқдан-очиқ айтилиб, уларни бартараф этиш чоралари белгиланмоқда. Биз давлатимизнинг ички ва ташқи сиёсатини тўла-тўкис, батамом қўллаб-қувватлаймиз. Лекин афсус ила таъкидлаш керакки, шулар қаторида ҳали салбий ҳолатлар ҳам оз эмас.

СССР — ҳаммамизнинг уйимиз

ЗАМИНДАН НИГОҲ

МАТБУОТДА холис, ибратли чиқишлар бўляпти, айни пайтда нохолис, жамиятга зарар етказадиган мақолалар ҳам кўриниб қолмоқда. Миллий масала кескин муҳокама мавзуига айланмоқда. Жамият юксак даражада маданийлашган шароитда, фан буюк ютуқларни қўлга киритаётган бир пайтда бу масалани энг асосий муаммо сифатида ўртага қўйиш тўғри бўлмаса керак. Бизнинг халқ хўжалиги, Фан-техника тараққиётидаги муваффақиятларимиз кўплаб миллатлар ва элатлар бирлигининг натижаси бўлганлигини ҳисобга олмаслик мумкинми, ахир?

Мен кўпни кўрган одамман. Узоқ йиллардан буён қишлоқда ишлаб келяпман. Ҳеч қачон одамларни миллатига қараб ажратмаганман. Ҳозирги пайтда колхоз ва совхозларда, саноат корхоналарида кўпгина республикаларнинг вакиллари елкама-елка туриб меҳнат қилмоқдалар. Оддий одамлар орасида миллий адоват йўқ.

Шунга ишончим комилки, бундай чиқишмаслик у ёки бу пешволарга хос. «Правда»нинг шу йил 2 ноябрь сонида эълон қилинган «СССР — ҳаммамизнинг уйимиз» деб номланган «Давра суҳбати» баъзи қатнашчиларнинг фикрлари мана шундан гувоҳлик бермайдими? Назаримда, миллатлараро никоҳларни маън этиш масаласини қўйишнинг ўзи бемаънbackliкдир. Бундай фикр-мулоҳаза реакцион моҳиятга эга, у одамларга, айниқса, ўсиб келаётган авлодга айнитувчи таъсир кўрсатади, деб таъкидлагим келади. Наҳотки, биз ота-онаси турли миллатга мансуб бўлган болаларнинг ҳис-туйғулари ҳақида унутиб юборсак. Фарзанд учун онанинг ҳам, отанинг ҳам миллати азиздир.

Мен биологик нуқтаи назардан мутахассис сифатида, ҳамма одамларнинг қони бирдир, улар чалинадиган касалликлар ҳам бирдир, деб мулоҳаза қиламан. Бир тоифадаги истеъдодлар барча халқлар вакиллари ўртасида учрайди.

Ўтмишда ҳаракат қилишнинг оммавий воситалари бўлмаганлиги сабабли одамлар алоҳида-алоҳида яшаб келишган. Эндиликда биз яқинлашишга, алоқаларнинг мустаҳкамланаётганлигига гувоҳ бўлиб турибмиз. Умуминсоний масалаларда ҳам манфаатдорлик рўёбга чиқмоқда. Бу жараён янада ривожланиб боради, деб ишонч билан айтиш мумкин. Яқинда Арманистонда рўй берган зилзила бунинг исботи эмасми. Арман халқининг мусибати ва фожиаси мамлакатимиз, бутун дунёдаги барча халқлар қалбида қаттиқ оғриқ бўлиб акс-садо берди. Маълумки, дўст бошга кулфат тушганда билинади. Арман биродарларимизнинг қисмати буни яна бир бор тасдиқлаб турибди. Биз ҳаммамиз қалбимиз ва юрагимиз билан, ўз қўлимиздан келадиган ишлар билан ёрдамга отландик.

Халқлар ўртасида нифоқ уруғини сочаётганларни жавобгарликка тортиш лозим. Кадрларни ошна-оғайнигарчилик, қариндош-уруғчилик муносабатларига, маҳаллийчилик ҳис-туйғуларига кўра танлаш ҳоллари ҳали мавжуд. Кўпгина партия ва совет ходимлари жиноятчи бўлиб чиқдилар. Ўзбекистонда пахта иши юзасидан минглаб одамлар жиноий жавобгарликка тортилишди. Юқори мартабадаги раҳбарларнинг хоҳиш-иродаси ва кўрсатмасини бажариб қўшиб ёзиш, кўзбўямачилик ҳолларига йўл қўйишди. Уларнинг кўпчилиги бундан ҳеч қандай шахсий фойда кўрмаган. Шундай экан, бу масалани синчиклаб ўрганиб чиқиш, тўғрироғи, ҳар бир кишининг қай даражада айбдорлигини аниқлаш лозим.

Ҳозирги пайтда кўплар ошкоралик баҳонасида собиқ ва бугунги раҳбарларга танқид тиғини қаратишяпти. Баъзи мақолалар фақат ҳужум, ҳатто ҳақоратдан иборат. Бошқалари эса бошдан-оёқ мақтов. Буниси энди иккинчи томонга оғиб кетишдир. Мамлакатимизда социалистик жамият қурилишида совет халқининг буюк роли бўлганлигини унутиш ярамайди. Фақат камчиликларни кўриш, ноҳолисликдир. Тарихчилар ва ёзувчилар ўз асарларида аслида қандай бўлса ўшандай ҳақиқатни акс эттиришлари зарур.

Оилада соҳиб, коллективда эса раҳбар бўлиши, улар самарали ишлари, одамларга нисбатан инсоний муносабатлари учун ҳурмат қилинишлари лозим. Биз областда, республикада, мамлакатда бутун халқ томонидан эътироф этилган ана шундай етакчиларга эга бўлишимиз керак. Қайта қуриш ва ошкораликни рўкач қилиб одамларга ҳурматсизлик билан қараш инсофдан эмас.

Шуни таъкидлаш жоизки, сон-саноқсиз ўзгартиравершилар, у ёки бу министрликлар ва идораларни, бошқа бўлинмаларни тугатиб юборишларни қайта қуриш деб бўлмайди. Бундай муассасалар озиқ-овқат маҳсулотлари, бошқа хил кундалик зарур буюмларни етказиб бермайдилар. Қайта қуриш завод ва фабрикаларда, далада, фермаларда бевосита ишлаб чиқарувчиларни қамраб олсагина самара келтириши мумкин. Масалан, биз тупроқ унумдорлигини, ҳосилдорликни оширишга ўз куч-ғайратимизни сарфлашимиз лозим.

Нокамтарлик бўлиб туюлса-да, мен ўз ҳаётимдан мисол қилиб келтирмоқчиман. Яқин ўтмишда партия бизнинг эътиборимизни цитрус мевалар етиштиришга қаратди. Кўпгина уринишлар муваффақиятсиз бўлди. Илмий-тадқиқот муассасаларида цитрус ўсимликларни, Ўзбекистонда, айниқса, лимонни парваришлаш юзасидан мавзулар кун тартибидан олиб қўйилди. Мен колхозчи бўлган пайтимдаёқ ўз навларимни етиштирдим, уларни парваришлаш агротехникасини ишлаб чиқдим. Албатта, бу иш усти ёпиқ тупроқ шароитида олиб борилди. Ҳозирги пайтда бизнинг хўжалигимиз 50 гектар майдонда лимон етиштиряпти. Ҳар гектаридан 35—36 тоннадан мева териб олинмоқда. Айни пайтда бошқа зоналарда ҳосилдорлик гектар бошига 6—8 тоннадан ошмаяпти. Колхозимиз кўчат етказиб берувчи хўжалик бўлиб қолди, биз уни мамлакатнинг ҳамма бурчакларига жўнатяпмиз. Ўрта Осиёнинг барча зоналарида лимондан биздагидек ҳосил олишнинг реал имконияти бор. Худди мева, узум, сабзавот-полиз маҳсулотлари сингари. Аммо бунинг учун тупроқнинг унумдорлиги ҳақида ғамхўрлик қилиш зарур.

Бизда иш ҳақиқий оилавий пудрат асосида олиб борилади. Бу усул тўғрисида матбуотда кўп ёзишяпти, барча минбардан туриб маъқуллаб ваъз айтиляпти. Шунга қарамай мени бир неча маротаба текшириб кўришди ҳамда ҳеч асоссиз равишда уруғ-аймоқчиликда айблашди. Биз пора олиш ва кўзбўямачилик билан шуғулланиш мумкин бўлмаган жойда ишлаймиз. Халақит бериб нима қилишади?! Инсон илҳом билан ишлаши учун унга қулай шарт-шароит, айниқса, маънавий шарт-шароит яратиб бериш керак.

Партиямизнинг ижара, оила ва бригада пудратига кенг йўл очиш хусусидаги кўрсатмасини қўллаб-қувватлайман. Замин ўз соҳибига эга бўлиши лозим, инобарин, узоқ йилларни мўлжаллаб, шундай қилиш керак.

Бизда эса кадрлар тез-тез алмаштирилаверади. Бунинг устига баъзан зоналарнинг тупроқ-иқлим шароитини билмайдиган одамларни тайинлашади. Агар Ўзбекистон ССР колхоз ва совхозларининг иши таҳлил этиладиган бўлса, раҳбарлар ўн йиллар мобайнида ўз лавозимларида турган жойларда муваффақиятга эришилаётганини пайқаб олиш қийин эмас.

Деҳқончилик бир қолипда иш олиб боришни ёқтирмайди. Бироқ тез-тез шундай ҳоллар ҳам учрамоқдаки, юқоридан кўрсатмалар берилиши натижасида ҳар хил номаъқулчиликлар юз бермоқда. Ўзбошимчалик билан раҳбарлик қилинган йилларда ўт-далали экишга қарши кураш баҳонасида алмашлаб экиш тугатиб юборилди. Алмашлаб экиш тупроқ унумдорлигини оширишнинг энг зарурий асоси ҳисобланади. Бизнинг зонамизда пахта-беда алмашлаб экиш қўлланиларди. Ўтмишда бедазорлар ғўза ўстириладиган майдонларга нисбатан ҳамиша кўп бўлган. Кейинчалик уни деярли йўқотиб юборишди. Натижада тупроқ унумдорлиги кескин даражада пасайиб кетди, касалликлар ва заракунандалар кўпайди, ҳосилдорлик камайди. Маҳсулот сифати ёмонлашди, озуқа базаси заифлашиб қолди. Чорвачилик кам маҳсулли тармоққа айланди. Афсуски, ишга ҳуда-беҳуда аралашув бугунги кунда ҳам учраб турибди.

Биз олимлар ва мутахассислардан ҳар бир зонанинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда деҳқончиликнинг қатъий системасини ишлаб чиқиш ҳақида ўйлаб кўришни яна бир бор илтимос қиламиз. Бу масалага ҳеч асосланмаган аралашувга барҳам бериш керак. Партия, совет раҳбарларимизнинг идеология, кадрларни тарбиялаш ва жой-жойига қўйиш соҳасидаги ишлари етарлидир.

Яна бир мисол. Пахтачилик зоналарида, жумладан, Ўзбекистон ССРда ўйламай-нетмай кўпгина сув омборлари қурилганлиги Орол денгизига тушадиган оқимнинг кескин камайиб кетишига олиб келди. Бу ҳам ўзбошимчалик билан қилинган раҳбарлик оқибатидир. Сув омборлари оби ҳаётнинг тўпланишига ёрдам берди. Бироқ ана шундай ҳавзаларда миллиардлаб кубометр унумдор лой чўкинди бўлиб тўпланиб қолади, сув тозаланади, совутилади ҳамда у суғориш учун ишлатилганда кам наф беради. Ер ботқоқлашиб оборотдан чиқиб қолади. Кўрамизки, ҳозирги пайтда сув омборларининг фойдасидан зарари кўп бўлмоқда. Агар биз илмий тавсияларга риоя қилганимизда балки бундай хатоларга йўл қўйилмаган бўлармиди.

Мамлакатимизда район, область, ўлка партия конференциялари ўтмоқда. Шундай қилиш кераккы, раҳбарлик лавозимларига фақат ҳалол, виждонли, партия ва халқ ишига содиқ кадрлар кўтарилсинлар. Улар фаолиятимизнинг барча соҳаларида қайта қуришни таъминлашлари лозим. Бизда бундан бошқа йўл йўқ.

З. ФАХРИДДИНОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг фахрий академиги, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалиги ходими.
Тошкент область Оржоникидзе райони.

(«Правда», 1988 йил 20 декабрь).

АЛОҲИДА КИТОБЧА

«Қишлоқдаги социал-иқтисодий ўзгартишларнинг ҳаётий зарурлиги: Орёл шаҳрида иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари биринчи секретарларининг ҳозирги босқичда КПСС аграр сиёсатининг энг муҳим масалаларига бағишланган кенгаши. М. С. Горбачевнинг Орёл диёрида 1988 йил 14—15 ноябрдаги учрашувлари ва суҳбатлари» тўплами босилиб чиқди.

Тўпламни Сиёсий адабиёт нашриёти чиқарди.

* * *

Нашрдан чиқди

ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИ ТЎҒРИСИДА

«Маркс, Энгельс, Ленин, КПСС фан-техника тараққиёти тўғрисида» китоби босмадан чиқди.

Тўпламга К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Лениннинг фан-техника тараққиёти ҳақидаги фикрлари, КПСС съездлари ҳамда Марказий Комитет Пленумларининг, XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг шу масала хусусидаги материаллари, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарорлари киритилган. Китобда М. С. Горбачевнинг «Қайта қуриш ва мамлакатимизга ҳамда бутун дунёга хос янгича фикрлаш» номли китобидан парчалар ҳам келтирилган.

Китоб партия ва хўжалик ходимлари учун мўлжалланган бўлиб, сиёсий ўқиш ва иқтисодий таълим системасида, шунингдек олий ўқув юртлари ва техникумларда фойдаланилиши мумкин.

Тўпламни сиёсий адабиёт нашриёти чиқарди.

(ТАСС).

ЎзТАГ ахбороти

Узсовпроф пленуми

20 декабрь куни Ўзбекистон Касаба союзлари республика Советининг пленуми бўлди. Меҳнатни муҳофаза қилиш ва ишлаб чиқаришда маиший шароитларни яратиш юзасидан Ўзбекистон Касаба союзлари XIII съезди қарорлари қандай бажарилаётганлиги тўғрисида Узсовпроф Раиси Ҳ. А. Алимова доклад қилди.

Пленум республика Касаба союзларининг 1989 йилги бюджетини ҳамда келгуси йилги давлат социал страхование бюджетини тасдиқлади.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Ш. З. Камолхўжаев, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, республика давлат агросаноат комитетининг раиси И. Ҳ. Жўрабеков нутқ сўзладилар.

ҚАЙТА ҚУРИШ ЖАРАЁНИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРАЙЛИК

Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг 21 декабрь куни Тошкентда бўлиб ўтган XXXIII партия конференцияси ишчанлик кайфияти, ҳар бир коммунистнинг ишига баҳо беришга танқидий ёндашув, шахсий состав ҳаёти ва фаолиятининг барча томонларига партиявий таъсирини кучайтириш йўлларини синчковлик билан қидириш, қисмлар ва бўлинмаларнинг юксак жанговар тайёргарлигини таъминлаш вазиятида ўтди. Туркистон ҳарбий округи кенгаши аъзоси — сиёсий бошқарма бошлиғи, генерал-лейтенант А. И. Овчинников доклад қилди.

Ишнинг реал аҳволи хусусида партиявий ташвиш, ўзига бино қўйиш ва хотиржамликдан ҳолилик, идеология ишини таҳлил этишда талабчанлик ва рўй-ростлик делегатларнинг нутқларига хос хусусият бўлди.

Якунланган ҳисобот-сайлов кампанияси коммунистлар активлиги ошганлигини, қайта қуриш вазифаларини ҳал этишдан улар ниҳоятда манфаатдор эканликларини кўрсатди. Партия ташкилотлари жуда чуқур илдиз отиб кетган бепарволик, ҳамма нарсани кечириш, нуқсонлар тўғрисида лом-мим демаслик психологиясини қайириб ташлашга муваффақ бўлдилар. Бу эса жанговар ва сиёсий тайёргарлик вазифаларини ҳал этишга партиявий таъсирни кучайтириш имкониятини берди.

Аммо партия ташкилотларининг қўшинлар ҳаётига таъсири самараси ошганлиги у ёқда турсин, бу иш тубдан яхшиланганини ҳақида гапиришга ҳам ҳали вақт эрта. Жойлардаги ишни таҳлил этиш шундан далолат бериб турибдики, қайта қуришга даъват этаётган айрим партия ташкилотлари бу вазифани амалда рўёбга чиқариш учун дурустроқ иш қилишаётгани йўқ. Сўнгги вақтда партия ташкилотлари ҳарбий коллективларда мустаҳкам интизом ва уюшқоқликни қарор топтириш, хизматнинг ҳар хил муддатини ўтаётган жангчилар ўртасида уставга хилоф муносабатларни таг-томири билан тугатиш учун кўп иш қилдилар. Аммо, докладда ва делегатларнинг нутқларида таъкидланганидек, бу масала ҳали узил-кесил ҳал қилингани йўқ.

Конференция қабул қилган қарорда муаммоларни ҳал этишнинг конкрет йўллари белгиланди. Делегатларнинг танқидий мулоҳазалари ва таклифларини батафсил ва ҳар томонлама ўрганиш таклиф этилди, бу мулоҳаза ва таклифларни амалга ошириш партиявий ишни яна ҳам аниқроқ ва самаралироқ олиб боришга имкон беради. Жойларда КПСС XXVII съезди ва XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг сиёсий йўл-йўриқларини сўзсиз бажариш учун, округ қўшинларининг жанговар ва сиёсий тайёргарлигида сифат кўрсаткичлари томон туб бурилиш қилишга коммунистларни сафарбар этиш учун қатъият билан курашиш зарур.

Конференцияда Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондони, армия генерали Н. И. Попов нутқ сўзлади.

Партия конференцияси ишида Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флоти бош сиёсий бошқармасининг масъул ходимлари генерал-лейтенант Г. В. Кочкин, генерал-майор В. Ф. Молчанов, генерал-майор Л. Б. Серебров қатнашдилар.

МУАММОЛАРНИ БИРГАЛИКДА ҲАЛ ЭТАЙЛИК

Умумий социал-иқтисодий масалаларни ҳал этиш учун Ўрта Осиёдаги барча республикалар ва Қозоғистон олимлари ҳамда хўжалик ходимларининг куч-ғайратларини бирлаштириш зарур — Ўрта Осиё ва Қозоғистоннинг регионал муаммолари билан шуғулланувчи комиссиянинг 20 декабрда Тошкентда бўлиб ўтган таъсис кенгаши қатнашчилари шу тўғрида гапирдилар.

СССР Фанлар академияси регионал муаммолар илмий кенгаши билан мамлакат Госплани қошида ташкил этилган комиссиянинг кенгашида Тошкент, Олмаота, Душанбе, Фрунзе, Ашхободдан келган етакчи иқтисодчи олимлар қатнашдилар. Комиссия раиси Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги С. К. Зиёдуллаев доклад қилди.

Ўзбекистон ССР Статистика давлат комитети хабар қилади

РЕСПУБЛИКАМИЗДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИ РАҚАМЛАРДА

	1913 й.	1940 й.	1950 й.	1970 й.	1987 й.
Электр энергияси, млн. квт. соат	3,3	481,4	2680,0	18326,7	54754,6
Шу жумладан:					
Иссиқлик электр станциялари	2,8	281,2	685,2	15346,9	47991,4
Гидроэлетростанциялар	0,5	200,2	1994,8	2979,8	6763,2

Ўзбекистонда совет ҳокимияти йилларида Лениннинг электрлаштириш ғояларини тўла-тўкис амалга ошириш натижасида қудратли энергетика базаси вужудга келтирилди. Ҳозирги вақтда республика территориясида умумий қуввати 11 миллион киловатт бўлган 4,5 мингта электр станцияси ишлаб турибди. Халқ хўжалигини электр энергияси билан таъминлашда катта оғирлик электр энергиясининг 80 процентдан кўпроғини ишлаб чиқараётган иссиқлик электр станциялари зиммасига тушади.

Республикамизда ҳар йили 1913 йилда бутун чор россиясида ҳосил қилинган электр энергиясига нисбатан 27 марта кўп электр энергияси ишлаб чиқарилмоқда. Бу 1940 йили бутун мамлакатда ҳосил қилинган электр энергиясидан 6,2 миллиард киловатт соат кўп демакдир. Республикамиз электр энергияси ишлаб чиқаришда мамлакатда тўртинчи ўринни эгаллайди.

Бугун Ўзбекистонда бир кунда 150 миллион киловатт соат электр энергияси ишлаб чиқарилмоқда. 1940 йилда шунча ҳажмдаги энергияни ҳосил қилиш учун 115 кун талаб қилинарди.

1988 йилнинг январь-ноябрь ойларида ёнилғи-энергетика комплексига кирувчи министрликлар 140,1 миллион сўмлик миқдордаги асосий фондларни ишга солдилар. Шу даврда узунлиги 3262 километр бўлган турли қувватдаги электр узатиш линиялари, қуввати 500,4 минг киловатт ампер бўлган пасайтирувчи трансформатор станциялари фойдаланишга топширилди. Йил охирига қадар Янги Ангрен ГРЭСининг 300 минг киловатт қувватли тўртинчи турбинасини ва соатига минг тонна буғ ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган буғ қозонини, Муборак ТЭЦида соатига 500 тонна буғ ишлаб чиқарадиган буғ қозонини, Регар билан Сурхон орасидаги ЛЭП-500 қурилишида қуввати 162,3 минг киловатт ампер бўлган куч трансформаторларини ишга тушириш керак.

Айни вақтда 1988 йилнинг ўн бир ойида ёнилғи-энергетика комплекси корхоналари ва объектлари қурилишида марказлашган капитал маблағлар лимити бажарилмади. (391,2 миллион сўм пулдан фойдаланилди, бу ўн бир ойлик лимитнинг 84 процентини ташкил этади).

Болаларнинг соғлиғини муҳофаза қилиш—«Совет Ўзбекистони» газетаси ва Республика телевидениеси назоратида

● Бугундан бошлаб юқоридаги рубрика остида республика областлари, шаҳарлари ва қишлоқ районларидан болалар муассасалари, профилакторий, санаторийлар, болалар уйлари ва пионер лагерлари, шифохоналар, туғруқхоналарда фарзандларимиз соғлом ўсиши, нормал яшаши учун яратилган шарт-шароитлар, эътибордан четда қолаётган резерв ва имкониятлар, ечимини кутаётган муаммолар тўғрисида рейд материаллари бериб борилади. Зеро партия ва ҳукуматимиз тарихий ҳужжатларида ҳам келажагимиз — болалар ҳақида ғамхўрлик ғоят долзарб масала қилиб қўйилган.

Дастлабки рейдимиз Тошкент областига бағишланди.

КЕЛАЖАК АВЛОД ТАШВИШИДА

ҚЎШМА РЕЙД

ШАҲАРМИ, қишлоқми, қаерда бўлмасин, болалар муассасалари ёки шифохоналари бинолари пештоқларида: «Ҳамма яхши нарсалар — болаларга!» «Болалар — келажагимиз», «Болалар соғлиғи — мамлакат бойлиги» каби қалбларни меҳрга тўлдирувчи шиорларга кўзингиз тушади. Ушбу шиорлар қизил алвонлардан амалиётга — ҳар бир кичкинтой туриш-турмушига кўчирилганида эди, ҳеч истисносиз «Ўз бурчимизни бажаряпмиз», дейиш мумкин бўларди. Аслида-чи?

Рейдимизни Янгийўл шаҳар 1-болалар бирлашган шифохонасидан бошладик. Унинг қошидаги поликлиника ва учта филиал кунига 900 ўғил-қизга тиббий ёрдам кўрсатар экан. 135 ўринли касалхонани кўздан кечирар эканмиз, унинг бўлимлари замонавий, қулай ва ихчам медицина аппаратлари билан таъминланганлигини кўрдик. Шифохона моддий-техника базасини мустаҳкамлаш йўлида имкониятлар даражасида ҳаракат қилинаётганини таъкидлаш керак. Коллектив аъзолари ҳозирги кунда салкам 22 минг кичкинтойга хизмат кўрсатмоқда. Касалликнинг олдини олиш бўйича тадбирлар амалга оширилаётир. Шифокорларнинг хонадонларга тез-тез ташрифи юқумли касалликларни аниқлаш ва уларни ўз вақтида даволашда қўл келмоқда. Натижада болаларнинг уйда ҳаётдан кўз юмиш ҳоллари ўтган йилга нисбатан икки баравар камайди. Беморларга ўз уйларида тўғри диагноз қўйилганлиги ва улар оқилона даволанганлиги касалхонадаги ўринлар сонини тежаш имконини берди. Бу шифохона, поликлиника ва бошқа профилактик даволаш муассасалари ўртасида ҳамкорлик изчил йўлга қўйилганидан далолат беради. Кадр ва резерв кадрлар билан ишлашда ҳам маълум тажриба тўпланган. С. Жумабоева, Ҳ. Исмоилова, В. Мазанко, Т. Раззоқов сингари жонкуяр врачлар шифохона коллективи ўртасида ҳурмат ва обрўга эга.

Шифохона қошида ишлаётган сут маҳсулотлари тайёрлаш ошхонаси фаолияти хусусида ҳам илиқ гапларни айтиш мукин. У кунига 1500-2000 болага мўлжалланган сут аралашмаси ва бошқа яна беш хил маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Шаҳардаги 15 мактаб ва 30 та мактабгача болалар муассасаларига шундай маҳсулотлар етказиб бераётир.

Бироқ шифохона фаолияти билан танишиш жараёнида ноҳуш манзараларга ҳам дуч келинди. Касалликларни аниқлаш (диагностика) бўлимида каравотлар ҳаддан ташқари кўп қўйилган.

— Бу хонада нафас олиш ҳам қийин, — деди Янгийўл шаҳар Плеханов кўчаси, 47-уйда яшовчи Насиба Жумабоева, — 8-10 ўринга мўлжалланган хонада 20 нафар она-бола ётибди. Бу ерга келганимда жой йўқлигидан икки кун болам билан йўлакда тунашга тўғри келганди. Бугун бизга жавоб беришди. Лекин дилдагини айтиб кетиш керак. Врачлар қаровидан хурсандмиз. Жой масаласи эса жуда чатоқ.

— Биз кеча келгандик, жой йўқ экан — тунни йўлакда, скамейкада ўтказдик, — суҳбатга қўшилади Ишчилар шаҳарчаси, Стаханов кўчаси, 143-уйда истиқомат қилувчи Мастура Эшонбоева. — На тўшак беришди ва на ёстиқ. Бунинг устига хоналар иситилмаяпти. Совуқдан она-бола мижжа қоқмадик.

Бош врач Ф. Муҳамадиева ҳақиқатан ҳам марказий иситиш системасида қувур ёрилганлиги сабабли шифохона икки кундан бери иситилмаётгани ва бундан тегишли идоралар хабардор қилинганини изоҳлаб берди.

Энди мушоҳада қилиб кўринг: бу ерда даволанаётганларнинг асосий қисмини қаттиқ шамоллаганлар (нафас йўли шикастланган, ўпка яллиғланиши) ташкил этади. Уларга биринчи галда иссиқлик зарур эмасми, ахир? Шаҳар марказий иситиш тармоғи раҳбарлари бу оддий ҳақиқатни тушуниб етишларига яна қанча вақт керак бўларкан?!

Ўрни келганда яна шуларни эслатиб ўтиш жоизки, область болалар касалхоналари, поликлиникалари ва туғруқхоналарида 6 мингдан кўпроқ ўрин етишмайди. Мавжуд шифохона ва амбулаторияларнинг деярли ярми замонавий бўлмаган биноларда жойлашганлиги факти ҳам шиорларнинг амалийлиги таъминланмаётганини кўрсатади. Шунга қарамай, давлат капитал маблағлари ҳисобига соғлиқни сақлаш муассасалари қурилиши планлари йилдан-йилга барбод берилмоқда.

Тўғри, маҳаллий партия, совет ташкилотлари маъмурий биноларнинг болалар даволаш муассасаларига бўшатиб берилишини таъминлашда бирмунча иш қилдилар. Масалан, фақат Янгийўлнинг ўзида район партия ва ижроия комитетлари ички ишлар бўлими бинолари кичкинтойлар хизматида. Шаҳар ҳарбий комиссариати биносининг бир қисми сут маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган ошхона ихтиёрига ўтказилди. Область бўйича шунга ўхшаш бинолардан 50 таси шифохоналар учун бўшатиб берилди.

Жой танқислигини Ўрта Чирчиқ район болалар касалхонасида (бош врач М. Умарқулова) ҳам кўриш мумкин. Ўнлаб болали аёллар йўлакларда ётишибди. Уч ўринли палаталарга 4-5 бемор жойлаштирилган. Халатлар етишмаслиги оқибатида мавжуд 27 палатадаги болали аёлларнинг йигирма фоизи ўз кийимларида юришибди.

— Бор халатларнинг ҳам бир қисми эски, йиртиқ, — дейди райондаги 10-мактаб ўқитувчиси Лаъли Маҳамадхўжаева. — Чойшаб, ёстиқ жилдлари вақтида алмаштирилмайди. 40 та каравот етишмагани сабабли болалар оналари билан бир ўринда қисилишиб ётишади. Иккинчи қаватдаги водопровод жўмракларининг ярми ишламайди...

Аҳвол шундай бўлгач, санитария-гигиена қоидаларига риоя қилиш ҳақида қандай гап бўлиши мумкин?! Бунинг устига ҳар беш палатага битта холодильник тўғри келади. Улар ичида сут маҳсулотларидан тортиб, гўшт, кондитер маҳсулотларигача учратиш мумкин.

Мазкур райондаги 8-боғча-ясли ошхонасини кўздан кечирдик. Ундан сал нарида ахлатлар уюми. Шундан бўлса керак, ошхонада пашшалар ғужғон. Идиш-товоқлар ифлос. Менюда эса чалкашликлар мавжуд. Жумладан, ясли ёшидаги ҳар бола учун кунига 52 тийин, боғча ёшидагилар учун 67 тийин, махсус группадагиларнинг ҳар бирига 75 тийинлик овқат берилиши керак. Бу эса ҳар группага алоҳида-алоҳида овқат тайёрланиши керак, демакдир. Аслида эса 154 ўғил-қизга бир қозондан бир хил овқат тарқатилган. Бугун ва эрта учун тузилган менюни эса ҳеч ким қидириб тополмади. Буни хўжасизлик ва масъулиятсизликдан бошқа нарсага йўйиб бўлмайди. Ушбу манзарани кўриб намунали боғча деб бизни бу ерга бошлаб келган район марказий касалхонаси бош врачи ўринбосари Н. Аҳмедова ер чизиб қолди.

Умуман, район бўйича соғлиқни сақлаш муассасалари учун ажратилаётган озиқ-овқат маҳсулотлари талабга жавоб бермайди. Масалан, шу йилнинг фақат биринчи кварталида бир тонна гўшт, беш тонна сут, 16 минг дона тухум, 22 тонна сабзавот ва бошқа маҳсулотлар кам етказиб берилди. Савдо тармоқларида эса болалар истеъмол қиладиган маҳсулотлар деярли йўқ. Бу муаммо областнинг қишлоқ зонасига, айниқса тааллуқлидир.

Райондаги К. Маркс номли колхознинг «Қуёш» деб номланган 140 ўринли боғчасида яна бир муаммо тўғрисида гап борди. У ҳам бўлса, озиқ-овқат маҳсулотлари нархининг қимматлиги. Бу ерда ҳар бир болага 60-65 граммдан гўшт кунлик норма қилиб белгиланган. Аслида эса бу кўрсаткич 30-35 граммдан ошмаяпти. Агар нормативдаги маҳсулот бериладиган бўлса у тақдирда бир бола учун тўланадиган кунлик ҳақ анча ортиб кетади. Бунинг сабаби гўшт, сут, сариёғнинг кооператив нархда — юқори баҳода сотилаётганидадир.

— Наҳотки фарзандларимиз нормал униб-ўсиши учун астойдил қайғурмасак, — дейди боғча ҳамшираси М. Мамбетова. — Юқоридаги маҳсулотлар давлат нархида сотилса айни муддао, ҳақиқий амалий ғамхўрлик ифодаси бўларди...

Бу гапда жон бор. Тўғрида, ахир, қайта қуриш юзта гапдан кўра битта амалий иш қилишни талаб этмоқда. Шу муносабат билан бу борада яна бир муаммо мавжудлиги сезилмоқда. Айтайлик, болалар муассасаларига колхоз-совхозлар томонидан етказиб берилаётган озиқ-овқат маҳсулотлари шу хўжаликлар ишлаб чиқариш планига киритилса бўлмайдими?! Бундан ҳар томонлама манфаат кўрилган бўларди.

Қисқаси, областда бу соҳада амалга оширилиши лозим бўлган юмушлар, ечимини кутиб турган муаммолар талайгина. Уларни оқилона ҳал қилиш йўллари ҳам кўп. Жумладан, соҳа олий ўқув юртларида билим олаётганлар савиясини ошириш, болалар муассасаларига оталиқ ёрдамини тубдан қайта кўриб чиқиш, шу соҳада ишлаётган қурилиш ташкилотлари фаолиятида кескин бурилиш ясашга эришиш лозим. Болалар муассасалари маҳаллий партия, совет органлари, бошқа жамоат ташкилотлари, қолаверса, ҳар биримизнинг диққат марказимизда, назоратимизда бўлсагина қизил алвонлардаги шиорлар реал ҳаётимизга кўчади.

Абдунаби МАННОПОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Тоҳир МУЛЛАБОЕВ,
Ўзбекистон телевидениеси болалар ва ўсмирлар учун кўрсатувлар бош редакцияси бўлим мудири.

РЕДАКЦИЯДАН: Ушбу материал республика телевидениесининг биринчи программаси орқали бугун 23 декабрь соат 18 дан 25 минут ўтганда кўрсатилади. Мазкур рейд ҳақида ва умуман, шу соҳага доир фикр-мулоҳазаларингиз бўлса ёзиб юборинг.

Жасорат майдони: Арманистон

БИЗ учган вертолёт шаҳарнинг остин-устун вайроналар билан тўлиб кетган Марказий майдони четига қўнди. Қаршимиздаги дала ошхонасидан бурқсиётган тутун кўкка ўрлайди. Ёнида Қизил ярим ой белгиси қўйилган палаткалар тизими. Сал нарида бошпанасиз қолган кишиларга бепул иссиқ овқат тарқатиляпти. Кетма-кет келиб турган юк машиналаридан озиқ-овқат маҳсулотлари, ичимлик сув, дори-дармон, кийим-кечак, кўрпа-тўшак, пойабзал, палатка ва шу кун учун энг зарур буюмлар туширилмоқда.

Шаҳар ташқаридан узилиб қолган. Ереван билан алоқани юздан ортиқ автобуслар таъминлаб турибди. Улар ҳам қомендантлик пунктига қадар харобаларни тозалаш ва ҳалок бўлганларни қидириш ишида иштирок этаётган қутқарув группаларини олиб боришади ва кечқурун яна уларни орқага — Ереванга олиб қайтишади. Канализациялар ишламайди. Почта, телефон, телеграф, чироқ йўқ. Шаҳар азадор.

Ноумид — шайтон! Кимдир боласини, кимдир ота-онасини, кимдир туғишганлари, қариндош-уруғларини ҳамон харобалар остидан тирик топиш, ҳеч бўлмаса жасадига эгалик қилиш умидида. Тирик қолган борки, ҳеч бири кетишга, эвакуацияга кўнишни ўйламайди ҳам.

Бугунгача фалокат юз берган кундан бошлаб шаҳарда тупроқ остидан тирик ковлаб олинганлар сони 5,5 минг кишига етди. Мана, ҳозир биз турган жой ўрнида ўн кун муқаддам каттагина завод бор эди. Унинг биттагина цехи харобалари остида 200 киши қолиб кетган. Ҳалок бўлганлар ҳукумат комиссияси қарори билан барча миллий урф-одатларга кўра дафн этилган. Тўқимачилик комбинати вайроналари остида ҳали яна 300 дан ортиқ киши борлиги тахмин қилиняпти...

Ушбу сатрларни битар эканман, шаҳарга қоронғулик чўкди. Уни ҳозир Ереванга қайтишим билан Тошкентга узатишга шошилиб, политехника институтининг ер билан яксон бўлган харобалари ёнида, палаткада — шамчироқ шуъласида ёзяпман... Педагогика институти, техникумлар, билим юртлари, қанчадан-қанча мактаблар, болалар боғчалари... Ҳаммасини айтишга қийналасан киши.

Ҳозир Ленинаканда 28 минг кишига мўлжалланган (зилзилага қадар шаҳар аҳолиси 290 минг киши эди) 6 та палаткали шаҳарча қурилди. Бугун яна қўшимча ҳар бири 10—15 кишилик 3 минг дона ҳарбий палаткалар ўрнатилади. 25 жойда ҳар куни икки мартадан иссиқ овқат тайёрлайдиган ошхоналарда 32 минг киши бепул овқатлантириляпти. Эртадан бошлаб шаҳарда дала шароитига мослашган (қуввати бир кеча-кундузда 10 тонна) икки нон заводи ҳаракатга келади. Вайроналарни тозалаш, дом-дараксиз йўқолган ва ҳалок бўлганларни қидирув ишлари давом этяпти. Эпидемияга қарши чоралар кўрилмоқда. Ана шу ишларнинг ҳаммасида бу ерга қардошлик қонунларига кўра зудлик билан ёрдамга келишган барча республикаларнинг ва ҳатто инсонпарварлик бурчларини адо этишга шошилган чет эл мамлакатларининг вакиллари фаол иштирок этмоқдалар.

...Боя ёзиш шароитимни айтдим. Қисқароқ бўлди, узр. Ленинакан ҳақида ҳали кейинроқ батафсил, хотиржам сўзлаб бериш ниятим бор. Ҳозирча хайр, эртага Спитакда бўламиз.

14. XII-88.
Ленинакан.

НОН ВА ТОБУТ... ЁНМА-ЁН

АРМАНИСТОН Компартияси Марказий Комитети биносида СССР Министрлар Советининг раиси Н. И. Рижков бошчилигида ҳукумат комиссияси аъзолари, зилзила оқибатларини тугатишга жалб этилган турли хил хизмат раҳбарлари ҳамда журналистлар билан ҳар куни эрталаб ўтказилаётган кундалик кенгаш бу гал ҳам қисқа ва лўнда бўлди. Унда фалокат юз берган районларда кеча қандай ишлар бажарилдию, бугун нималарга эътибор бериш лозимлиги муҳокама этилди. Кенгаш тугаши билан мамлакатимизнинг марказий оммавий-ахборот воситалари ва чет эллардан келишган журналистлар группаси «Эребуни» аэропортига шошилдик.

— Истаган экипажингиз билан учишингиз мумкин, — деди Арманистон Гражданавиацияси бошқармаси партия ташкилотининг секретари В. Алаян парвозга шай турган вертолетларни кўрсатиб. — Ҳозир уларнинг ҳаммаси Спитакка учади.

Учувчилар кабинасида табло ёришди. Кўриниш кенглиги 50. Бугун атрофни туман босган. Ҳозирча учишга рухсат йўқ. Бироз ўтди. Таблода янги рақамлар пайдо бўлди: 100, 150, 200. Учишга рухсат!

— Кейинги кунларда Спитакда ҳам ҳарбий ҳолат..., — ҳикоя қилди ҳамроҳимиз — Арманистон Компартияси Марказий Комитетининг масъул ходими Левон Киракосян. — Шаҳар (гарчанд ҳозир уни шаҳар деб бўлмаса ҳам) ёпиқ. Комендантлик соати. Биринчидан, харобаларни тозалаш ва тирик қолганлар ҳамда қурбон бўлганларни қидирув ишларига халал бермаслик керак. Иккинчидан, эпидемия хавфи. Учинчидан...

— Спитак — 20 минг, атроф қишлоқлари билан қўшиб ҳисоблаганда 60 минг кишилик район эди, — давом этди у. — Зилзила эпицентрига яқин бўлгани учун энг кўп талафот шу ерда бўлди. Тош, ғишт, тупроқ, бетон плиталари остида қолиб кетган кишилар ҳали бор... Ҳозир кўрасиз, Спитак — мисли «ўлик»лар шаҳри. Қанча тирик, қанча қурбон — ҳеч ким билмайди...

7 декабрь куни республикада содир бўлган 40 дақиқалик машъум «ҳодиса» тарихга сейсмологлар таърифи билан «Спитак зилзиласи» бўлиб кирди. Вертолёт бортидан фожианинг бутун даҳшати кўзга яққол ташланиб турибди. Энг даҳшатли қирғин-барот уруш-лар ҳақида ўқиган тарихий, бадиий асарларим ёки ҳозиргача томоша қилган кинофильмларимнинг биронтасида ҳали бундай фожиали манзарани кўрмаганман. Ер билан яксон бўлган харобалар қаърида шаҳар аҳолисининг ярмидан кўпи тириклай қолиб кетди.

6 декабрь куни кечқурун маҳаллий командалар ўртасида футбол матчи ўтказилган «Базум» стадиони бугун ҳар хил юклар туширилиб-ортилаётган ва зилзиладан зарар кўрганлар ҳамда эвакуация қилинаётганлар учун махсус пункт майдонга айланди.

Вертолёт ерга қўниши билан (унинг овози ҳали тўла ўчиб, парраги тўхтаб улгурмай) экипаж аъзолари салон ортига ортилган палаткалар, кийим-бош ва нон тўла қутиларни одамларга узата бошлашди. Шу пайт ўнлаб тобутлар ортилган ғилдиракли агрегат (аравача)ларни суриб солдатлар келишди. Кўриниб турибди, эндигина тайёрланган, тахталари яхши ранда ҳам кўрмаган, ҳали бўёқ урилмаган совуқ тобутлар... Вертолёт ҳозир уларни олиб орқага учиши керак.

Кўз олдимда нон ва тобут. Ёнма-ён турибди улар. Ҳайҳот, ҳаёт ва ўлим даҳшатли бир чигал ўрам ичида...

Эрталаб «очиш»га киришилган район газетаси биноси харобалари ёнидамиз. Деярли тозалаб бўлишибди. Навбат — жасадларни кўтариб олишга келди. Билмадим, ўша кез, ўша он, ўша манзара кимга қандай таъсир этди, ким ўзини қандай ҳис этди, эслай олмайман. Ҳозир бўлганларнинг кўзларидан тирқираб ёш оқди, атрофга мунг таралди, вужудларни совуқ тер босди, қалбларга титроқ кирди. Газета редактори Смбат Галстян ходиму-ходималари билан ўз «иш» ўринларида... пачақланган, мажақланган қонли жуссалар... Алвидо, дўстлар, ҳамкасблар!

Техника ремонти корхонаси ўрнида ҳосил бўлган хароба — «тепа»ликда швед қутқарувчиларини учратдик. Ўргатилган ит «Тириклар борми?» деган ёзув битилган хатни тишлаб, тош-тупроқларни тирмалаб, чангитиб, тўзитиб, тепалик остига шўнғиди. Кўп ўтмай, таъбир жоиз бўлса у «тез ёрдам» машинасидек ғингшиб чиқдию, оғзидаги хатни эгасига тутди. Белги — қоғоз ит оғзига қайта буклаб солинган эди. Демак — тириклар бор. Демак, эҳтиёткорлик билан очмоқ керак.

Группамиз бугун теварак-атрофдаги аҳоли пунктларида ҳам бўлиши керак. Машинага ўтириб, Спитакка қўшни — Гугарк райони қишлоқларидан бири — Лернапатга жўнадик.

ЛЕРНАПАТНИНГ МАШЪУМ ДАМЛАРИ

ЎША фожиали кезларда қишлоқ аҳли одатдагидек қайноқ меҳнат қучоғида: кимдир фермада, кимдир далада, кимдир уйда эди. Биров баҳор тараддуди, биров техника ремонти, яна биров ўз хўжалиги ишлари билан банд эди.

Кутилмаганда еру-осмон чархпалак бўлиб, жону-жонзот, тошу тупроқ қоришиб кетдию, ҳеч ким нима бўлганини пайқамай қолди. Кимдир вайроналар ичидан ўкириб бақирди:

— Мактаб!

Ҳамма (тириклар, албатта!) қулаб қолган уй-жойларини ҳам, жароҳат топган жигарбандларини ҳам ташлаганча мактабга чопди... Бинодан тош ва ғишт парчалари аралаш катта хароба уюми қолганди. Чанг-тўзон аро тупроқ остида эшитилиб турган ингроқ овозларга, тош босиб, бетон қисиб, тупроқ кўмиб, фавқулодда юзага чиқиб қолган қўл, оёқ, каллаларнинг талвасали типирчилашларига, анча чуқурроқда жон ҳолатда уринаётган шарпаларга, сўнгги бор олинаётган бўғиқ нафас сасларига, юқорида эса ўғиллари, қизлари номларини айтиб, фарёд билан изланаётган оталар, оналар уввосларига ҳеч бир юрак дош бермасди.

Бундай бўлишини ким ҳам билибди, дейсиз. Тайёргарлик йўқ эди. Техника кеч келди. Одамлар белкурак чўкич, ломлар билан (тўғриси, улар ҳам етишмасди) иш кўришларига тўғри келди. Хайрият, касофатли дақиқаларда мактабдаги 200 боланинг 172 нафари қутқариб қолинди. Қолганлари... уч муаллималари билан...

Тирик қолганлардан воқеа қандай, қай ҳолатда рўй берганини сўрашга ботинолмадик. Нимани ҳам сўрардик. Шусиз ҳам ҳозир уларнинг мусибати ўзларига етарли. Бутун бошли қишлоқ йўқ. Юзлаб одамлар бошпанасиз.

Райондаги бошқа қишлоқларда ҳам аҳвол шу. 23 та аҳоли пунктидан 9 таси деярли ер билан яксон бўлди. 28 минг аҳолининг 18 минги уй-жойсиз. Иншоотларнинг 60 проценти йиқилиб тушди. Аллавар, Ваагни, Арнут, Егегнуш, Килиса, Газалдара қишлоқларидаги маҳаллий саноат, ишлаб чиқариш, хўжалик, чорвачилик бинолари бутунлай ётиб қолди. Айрим районларда ҳозир на раҳбар, хўжаликларда эса на бошлиқ, на қишлоқ Советининг раислари бор. Ҳалок бўлишган...

Рақамлар, қурбонлар, мусибат! Уйлар йўқ, мактаблар йўқ, боғчалар йўқ. Лекин тириклар қараб туришмади. Ёрдам етиб келди. Харобаларни тозалаш бошланди. Тирик қолганлар ва қурбонларни қидирувга киришилди. «Тез ёрдам», бош-пана, озиқ-овқат, кийим-бош, эвакуация — ҳаммаси бўлди. Врачларга дастлабки кунлар чироқсиз, сувсиз, биносиз — очиқ осмон остида — далада, кўчада, палаткаларда жарроҳлик қилишларига тўғри келди. Сўнгги икки кун ичида районда қутқариб қолинган, жароҳат топган кишиларнинг 115 нафари мамлакатимиз марказий касалхоналарига жўнатилди...

* * *

НАВБАТДАГИ сафаримиз — Кироваканга. Ҳар ҳолда у эртага қолса керак. Вақт кеч бўлди. Яна Спитакка — вертолётлар қўниш майдони «Базум» стадионига қайтяпмиз, у ердан — Ереванга.

...Йўлда кетяпман-у, хаёлим Тошкентда — редакцияда. Кеча, бугун ўзим гувоҳ бўлган ўта мусибатли, ўта мотамсаро дамлар ҳақида газетага ҳеч бўлмаса юз-юз эллик сатр материал узата олмаганимдан аламдаман. Икки кундирки, ҳарчанд уринсам-да, имкон бўлмаётир. Телефон линиялари ҳаддан ташқари «юк»ли — банд. Республикага нафақат мамлакатимиз эл-элатларидан, бутун Ер шари халқларидан келаётган таъзиялар, қўнғироқлар, телеграммалар, юборилган ва юборилаётган ёрдам кучлари, фондлар, техника, маблағ тўғрисида хабарлар ҳадсиз-ҳисобсиз. Арманистон Компартияси Марказий Комитети, маҳаллий газеталар редакциялари, почта, телеграф ва меҳмонхона телефонларидан неча бор фойдаланиб кўрдим, бўлмади: гоҳ уланмайди, гоҳ узилиб қолади, гоҳ овоз йўқ. «Правда» газетаси мухбирлари ҳам ўша кунлари ўз хабарларини Грузия орқали беришга мажбур бўлдилар. Энди ҳаммасини ён дафтаримга кун сайин тушириб бориб, кейинроқ ҳикоя қилиб беришдан бошқа иложим йўқ.

...Хаёлимни группамизга эрталаб Спитакдан қўшилган ҳамроҳимиз — Арманистон ССР Архитекторлар союзи правлениесининг раиси Арцвин Григорян бўлди.

— Кеча Тошкентдан 70 нафар қурувчи мутахассислар келишди, — деди у мотамсаро овозда.

Билдим, у буни менинг эътиборим учун айтди. Лекин бундай пайтда нима ҳам дердим? Катта, жуда ҳам катта дардига, қайғусига, азасига шериклигимни билдириб, дедим:

— Сизнинг мусибатингиз, бизнинг ҳам мусибат...

У азоб тўла «уфф» билан ғоят оғир, бағоят чуқур, ўкинчли хўрсиниб олди-да, давом этди:

— Биз, арманларда «цавт танем» деган гап бор. Сўзма-сўз таржима қилинса, «дардингни олай мен», дегани бўлса керак. Бошимизга кулфат тушган шу мусибатли кунларда бизга ёрдам қўлини чўзган дунёдаги ҳамма миллат ва эл-элатларга минг бор раҳмат...

15. XII. 88.
Спитак — Гугарк — Ереван.
Н. САЪДУЛЛАЕВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Мухбиримиз воқеа рўй берган жойда

«ЦАВТ ТАНЕМ»: ДАРДИНГНИ ОЛАЙ...

Палаткада — шамчироқ шуъласида битилган битик

РЕДАКЦИЯДАН: Газетамиз Арманистоннинг зилзиладан зарар кўрган районлари доирасида у ерда ўзининг жамоатчилик мухбирлар пунктини очди. Уни Арманистонда чиқадиган республика газетаси — «Коммунист» мухбири Саркис Аратюнян олиб бормоқда.

СУРАТЛАРДА: зилзила содир бўлган жойларда.

ЁРДАМ ФОНДИГА

✦ Ўзбекистон карлар жамияти марказий идораси Арманистон карлар жамиятига 70 минг сўм пул ажратди. Зилзиладан зарар кўрган ҳамкасабаларига эса 30 минг сўм пул, шунингдек, 150 та кўрпа-тўшак, 100 та иссиқ одеал жўнатилди.

● «Совет Ўзбекистони» газетаси редакцияси коллективи ҳам ўзининг бир кунлик иш ҳақини Арманистонга ёрдам фондига ўтказишга қарор қилди.

Корейс совет адабиёти

● Совет корейслари маданий-марифий маркази ҳамда Ўзбекистон Ёзувчилар союзи корейс совет адабиёти секцияси ташаббуси билан республикамиз пойтахтида очилган музей ана шундай номланди.

Алишер Навоий номидаги Давлат адабиёт музейида очилган музей уч бўлимдан иборат бўлиб, томошабинлар турли китоблар, фотосуратлар, журналлар, тўпламлар, Улуғ Ватан урушигача бўлган даврда чиқарилган газеталаридан қирқимлар ҳамда корейс адабиётининг асосчилари — Чо Менхи, Пак Ира, Ким Дучира, Угай Дегук, Ким Денше, Борис Пакларнинг асарларидан намуналар ва шахсий буюмлар билан яқиндан танишишлари мумкин. Шунингдек, таниқли совет корейс шоирлари, ёзувчилари ва адабиётшуносларининг ўз она тилларида ҳамда рус тилида чоп этилган асарларига ҳам кенг ўрин берилган. Чунончи, драматург, шоир, таржимон ва журналист Ким Дучира, таниқли шоир Угай Дегук ҳамда Ким Денше қаламига мансуб асарлар кўпчиликда қизиқиш уйғотмоқда.

Адабиёт музейида очилган музей совет корейслари маданий-марифий маркази томонидан уюштирилган дастлабки тадбирлардан бири бўлди.

● СПОРТ

ДЗЮДО: ҚИЗҒИН БЕЛЛАШУВЛАР

Грузия пойтахтида студент ёшлар ўртасида жаҳон биринчилиги учун ўтказилган мусобақада 15 мамлакат курашчилари ўзаро баҳслашдилар. Совет спортчилари беллашувларни кўтаринки руҳда ўтказишди. Улар Испания (5:0), АҚШ (4:0) командаларидан устун келиб, ярим финалда Жанубий Корея полвонларини 3:1 ҳисобида енгишди. Ҳал қилувчи учрашувлар Франция командаси билан ўтказилиб, бунда ҳам полвонларимиз ғалаба (4:1) қозондилар. Шундай қилиб, дзюдочиларимиз команда ҳисобида биринчиликни қўлга киритдилар. Дзюдочи қизлар ўртасида эса СССР терма командаси мукофотли учинчи ўринни эгаллади.

ХОККЕЙ: СОВРИНДОРЛАР АНИҚЛАНДИ

«Известия» газетаси соврини учун ўтказилган анъанавий халқаро турнирда бешта команда қатнашди. Бош соврин учун кураш бу сафар СССР ва Швеция терма командалари ўртасида давом этди. Пешқадамликка даъвогар ҳар иккала коллектив учрашувларни мағлубиятсиз ўтказишга ҳаракат қилди. Совет хоккейчилари ҳужумкорликка зўр бериб, имкониятлардан тўлиқ фойдаланишди. Улар сўнгги учрашувда ЧССР командасидан 6:1 ҳисобида устун келиб, жами очколарини 8 тага етказган ҳолда бош совринни қўлга киритдилар. Швеция командаси хоккейчилари эса Финляндия командаси билан ўйинда 4:3 ҳисобида ғалаба қозонишди. Швеция командаси 6 очко билан иккинчи ўринни эгаллади. ЧССР хоккейчиларида 3 та, Канада командасида 2 очко тўпланди. Финляндия хоккейчилари бир очко билан кифояланишди.

СССР Олий судида

АДВОКАТЛАР СЎЗ ОЛИШДИ

Москвада Ички ишлар министрлигининг бир қанча собиқ масъул ходимларининг ғоят катта миқдордаги порахўрлиги тўғрисидаги иш юзасидан суд мажлиси давом этмоқда.

Илгари хабар қилинганидек, томонлар — давлат айбловчилари ва ҳимоячилар музокарага киришдилар. СССР Бош прокурори ёрдамчиси А. В. Сбоев нутқидан сўнг адвокатларга сўз берилди.

Москва шаҳар коллегиясининг адвокатлари А. Макаров, А. Раппопорт, С. Плоткин, Л. Шапошникова, П. Баренбойм, Н. Гагарин, Я. Рохлин, Л. Мамут судланувчиларни ҳимоя қилмоқдалар.

Эслатиб ўтамиз, давлат айбловчиси ўз нутқида судланувчиларга қўйилган айбнинг кўпгина пунктларидан воз кечган эди. У ўз фикрича, судда шубҳасиз тасдиқланган эпизодларни асослаб берган, унинг назарида, етарли даражада исботланмаган жиҳатлардан воз кечган эди.

Адвокатлар ўз нутқларида жиноий ишни ҳимоя нуқтаи назаридан таҳлил қилдилар. Улар суд мажлисида айбномадаги кўпгина эпизодлар тасдиқланмаганлигини таъкидладилар. Уларнинг фикрича (суднинг эътибори ҳам шунга қаратилди), дастлабки тергов органлари судланувчиларнинг қилмишларини ҳамиша ҳам тўғри баҳоламадилар. Жумладан, улар ўзларига бўйсунувчи кишилардан олинган бир қанча миқдордаги пулни пора эмас, балки хизмат мавқеини суиистеъмол қилиш, деб таърифлаш керак, деб ҳисоблайдилар...

Чурбановнинг ҳимоячиси А. Макаров айбномадаги Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлигининг мансабдор шахсларидан Чурбанов пора олганлиги эпизодларини исбот этилмади, деб ҳисоблади. Адвокат ўз нутқида ҳимоясидаги кишининг республика раҳбар ходимларидан кўп миқдорда пул сифатида совға олиши билан боғлиқ ҳаракатларини пора олиш деб баҳолашнинг асосланганлигига шубҳа билдирди. Чурбанов Бегельман воситачилигида Ўзбекистоннинг собиқ ички ишлар министри Эргашевдан пора олиши эпизодини кўриб чиқиш чоғида Макаров унинг талаби билан суд чақиртириб олган ҳужжатларга эътиборни қаратди, унинг фикрича, ана шу ҳужжатларда мазкур эпизод юзасидан айбловнинг асоссизлиги кўриниб турибди.

А. Макаров ўз нутқида эътиборни, унинг назарида, бу ишни тергов қилиш чоғида холисликдан айблашга томон оғиш яққол ифодаланганлигига ва қонунни бузиш ҳолларига йўл қўйилганлигига қаратди. Шу муносабат билан у суддан дастлабки тергов органлари шанига хусусий ажрим чиқаришни талаб қилди.

Яҳёевнинг ҳимоячиси адвокат А. Рапопорт суднинг эътиборини шунга қаратдики, унинг фикрича, Ўзбекистон ССРнинг собиқ ички ишлар министри терговни олиб боришнинг нотўғри методлари ҳамда унинг ўзини ҳимоя қилиш ҳуқуқи бузилганлиги натижасида ўзига ўзи ва бошқа айбланувчиларга туҳмат қилишга мажбур бўлган. Ҳимоячи, ўз назарида, Яҳёевнинг айбдорлигини кўрсатувчи ишонарли далилларнинг йўқлигини таъкидлаб, суднинг эътиборини, жумладан, ўзи ҳимоя қилаётган одам Чурбанов билан Шчелоковга пора берганлиги фактлари исботланмаганлигига қаратди.

Чурбанов, Яҳёев, Қаҳрамоновларнинг адвокатлари жиноий ишни таҳлил қилишга асосланиб, суддан ўз ҳимоячиларини қўйилган айбноманинг барча пунктлари бўйича оқлашни сўрадилар. Бегельманнинг адвокати ўз ҳимоясидаги киши қилмишига пушаймон бўлганлигини ҳисобга олиб, унга давлат айбловчиси таклиф этганига нисбатан енгилроқ жазо белгилашни сўради. Собиров, Жамолов, Норбўтаев, Норов ва Мамажоновнинг адвокатлари ўз ҳимоячиларининг ўзларига бўйсунувчи одамлардан пул олиши билан боғлиқ бўлган хатти-ҳаракатларини хизмат мавқеини суиистеъмол қилиш деб таърифлашни сўраб, ўзлари ҳимоя қилаётган кишиларни Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг 70 йиллиги шарафига 1987 йилда эълон қилинган афвга мувофиқ озод қилиш масаласини қўйдилар.

Суд музокаралари шу билан тугади. Қонунга мувофиқ, 22 декабрда судланувчиларга сўнгги сўз берилади. Шундан кейин суд иш юзасидан қарор қабул қилиш учун маслаҳат хонасига киради.

Н. ДЕМИДОВ,
В. ИТКИН,
ТАСС махсус мухбирлари.

Редактор
У. УСМОНОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитетининг «Узстройконструкция» қурилиш конструкцияларни ишлаб чиқариш территориал бирлашмаси
бирлашма бош директори лавозимига

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Аризаларни қабул қилиш муддати — 1989 йил 1 январгача.

Конкурс шартлари ва уни ўтказиш вақти билан конкурс комиссиясида қуйидаги адресда танишиш мумкин: 700061, Тошкент шаҳри, Пролетар кўчаси, 15-уй, 3-қават, 30-хона, кадрлар бўлими. Телефон: 33-40-40.

●

ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИ
САНОАТ ВА ГРАЖДАН ҚУРИЛИШИ ФАКУЛЬТЕТИ

саноат ва граждан қурилиши ва гидротехника иншоотлари ихтисослиги бўйича сиртдан таълим олаётган 1-6 курс студентлари учун қишки имтиҳон сессияси қуйидаги муддатларда ўтказилишини

МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

II курс студентлари учун — 23 январдан 5 февралгача;
III курс студентлари учун — 2 январдан 22 январгача;
IV курс студентлари учун — 13 февралдан 26 февралгача;
V курс студентлари учун — 30 январдан 12 февралгача;
VI курс студентлари учун — 9 январдан 29 февралгача.

●

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИ
қуйидаги кафедралар бўйича

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Марксча-ленинча этика асослари бўйича **профессор** (0,5 ставка);
оркестр дирижёрлиги бўйича **доцент**;
катта ўқитувчилар: марксча-ленинча маданият назарияси асослари, чет тиллар музика назарияси ва тарихи.

Конкурс муддати — 1 январгача.

Қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: 700164, Тошкент шаҳри, Високовольтний массиви, 3-сектор, 127 «а» уй.

Телефонлар: 62-04-53, 62-03-23.

●

СССР Алоқа министрлиги
ТОШКЕНТ ЭЛЕКТРОТЕХНИКА АЛОҚА ИНСТИТУТИ
олий математика кафедрасининг катта ўқитувчиси
ВАКАНТ ВАЗИФАСИГА

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс муддати — 3 январгача.

Ҳужжатлар қуйидаги адресга жўнатилсин: 700084, Тошкент шаҳри, Е-84, Энгельс кўчаси, 108-уй.

●

ДАВОЛАШ МУАССАСАЛАРИ ВА ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«УЗМЕДТЕХНИКА» МАРКАЗИЙ ХЎЖАЛИК ҲИСОБИДАГИ БАЗАСИ **1989 йил 1 январдан**

ТУГАТИЛАДИ

Даъволар 27 декабргача қуйидаги адресда қабул қилинади: 702164, Тошкент область, Оржоникидзе райони, «Геофизик» посёлкаси.

Р. Р. Шредер номли боғдорчилик, узумчилик ва мевачилик, виночилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи ҳамда бирлашма қошидаги Республика бир йиллик боғбонлар тайёрлаш мактаби коллективи шу мактаб директори В. А. Юсуповга онаси

Муҳаррам ЮСУПОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

● Тингланг, томоша қилинг

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

23 ДЕКАБРЬ, ЖУМА

МТ-I. 7.00 — 120 минут. 9.05 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 4-, 5-, 6-сериялар. Танаффусда янгиликлар. 12.25— Фидойи шахслар. 13.10 — Туркман халқ чолғулари янграйди. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Красноярск санъат билим юрти камер оркестрининг концерти. 16.50 — Фан: назария, тажриба, практика. 17.20 — Нега ва нима учун? 17.50 — Украина ССР телевидениесининг программаси. 18.35 — Шеърият лаҳзалари. 18.40 — Бизнинг мерос. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.35 — Мультфильмлар. 19.55 — Шу куннинг почтаси. 20.25 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 5-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 6-серия. 23.20 — Нигоҳ.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Музика. 10.10 — Инглиз тили. 11.05 — ПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Тарих. 12.05 — Инглиз тили. 13.05—«Болалар боғчаси». Бадиий фильм. 2-серия. 14.20 — Янгиликлар. 14.30 — «Қиялик». Бадиий фильм. 18.35 — Янгиликлар. 18.40 — Ҳужжатли фильм. 19.00 — Саёҳатчилар клуби. 20.00 — Ҳужжатли фильм. 20.15 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.30 — Эфирда — музика. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Эфирда музика. 23.15 — Спидвей. Халқаро мусобақалар. 23.55 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 15.00 — Телефильм. 15.10 — «Ҳаёт мазмуни». Бадиий фильм. 16.45 — География. 17.10 — Телефильм. 17.30 — Олий ўқув юртлариаро илмий-методик конференция. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.25 — Инсон болаликдан бошланади. 19.00 — «Бариш» турк ҳаваскорлик ансамблининг концерти. 19.30 — 1988 йилнинг муҳим сиёсий воқеалари. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Шу куннинг долзарб мавзуси. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбек куйларидан концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Оталар чойхонаси — кулгу кошонаси.

УзТВ-II. 19.30 — «Унутилмас». Бадиий фильм. 21.00 — Тошкент студияси кўрсатади.

ДУШАНБА. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Концерт программаси. 22.55 — «Васият». Бадиий фильм.

РАДИО

Биринчи программа. 8.40 — «Ялла» вокал чолғу ансамбли ижро этади. 9.30 — З. Зоилжонова ва М. Тўхтасинов куйлайди. 9.45 — Қайта қуриш: муаммолар ва ечимлар. 10.15 — Ёзувчилар микрофон олдида. 12.10 — Ўзбекистон бинокори. 12.30 — «Ниҳол» дуторчи қизлар ансамблининг концерти. 13.00 — Ўзбекистон чорвадори. 13.30 — А. Пахмутова қўшиқлари. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — Саёҳатлар, саргузаштлар, фантастика. 15.50 — Қувноқ ва ҳазил қўшиқлар. 16.00 — Дўстларимиз овози. 18.15 — Жамият, шахс, ахлоқ. 18.30 — Афғон рубобида Ғ. Эргашев чалади. 18.40 — Ленинча дўстлик байроғи остида. 19.20 — Огонек. 20.15 — Замондошимиз портрети. 20.30 — Шаҳарлар ҳақида қўшиқлар. 21.00 — Қишлоқ меҳнаткашларининг талабларига биноан концерт. 23.10 — Бугун радиотеатрда. 00.25 — Тунги музикали программа.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.